spravodaj UNIVERZITA P. J. Šafárika

KOŠICE
1980
ROČNÍK
XI.
ČÍSLO
1-2

Tri decéniá Pedagogickej fakulty UPJŠ v Prešove

Ak sa zamýšľame nad existenciou PdF UPJŠ v Prešove, zisťujeme, že za tri desaťročia svojho trvania všestranne ovplyvňovala rozvoj východného Slovenska. Ním bol motivovaný aj jej vznik.

Pedagogické fakulty vznikli pri univerzitách v Prahe, Brne, Olomouci a v Bratislave roku 1946. Zákon z roku 1949 o zriaďovaní pobočiek pedagogických fakúlt uviedol do života aj pobočku Pedagogickej fakulty v Košiciach. Táto pobočka sa po troch rokoch existencie premiestňuje do Prešova a tvorí základ vysokého pedagogického školstva v metropole Šariša.

Tridsaťročná biografia Pedagogickej fakulty v Prešove zaznamenala rozličné peripetie. Jej pokračovaním od školského roku 1953/54 bola Vyššia pedagogická škola, ktorá pripravovala učiteľov pre 6.—8. ročník osemročných stredných škôl. Na internom štúdiu pripravovala učiteľov pre národné školy od školského roku 1949-1950. Roku 1959 Vyššia pedagogická škola prerástla do nového typu školy, pedagogického inštitútu. V tom istom roku pedagogický inštitút vznikol aj v Košiciach. Obidva inštitúty pripravovali učiteľov pre 1.—9. ročník ZDŠ. Zriadenie vysokého pedagogického školstva na východnom Slovensku bolo opodstatnené. Odstránilo veľké medzery v kvalifikačnej štruktúre učiteľov. Vyššiu pedagogickú školu a Pedagogický inštitút v Prešove na internom štúdiu ukončilo 861 absolventov. Externou formou Vyššiu pedagogickú školu absolvovalo 843 učiteľov a pedagogický inštitút

(Pokračovanie na 4. str.)

UPJŠ si pripomenula 20. výročie svojho založenia

Na jeseň minulého roku uplynulo dvadsať rokov od založenia piatej vysokej školy univerzitného typu v našej vlasti — Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach. Potreba jej založenia súvisela s požiadavkami na podstatne vyšší počet absolventov univerzitných odborov, ktorí by pôsobili v inštitúciách najrôznejšieho druhu na území predovšetkým Východoslovenského kraja. Z rozhodnutia najvyšších straníckych i štátnych orgánov preto začínajú pôsobiť a vyvíjať svoju výchovno-vzdelávaciu i vedecko-výskumnú činnosť lekárska a filozofická fakulta, ku ktorým sa neskôr pripájajú pedagogická, prírodovedecká a právnická fakulta, čím univerzita nadobudla svoju súčasnú štruktúru.

Oslavy 20. výročia založenia Univerzity P. J. Šafárika vyvrcholili 19. októbra 1979 slávnostným zhromaždením učiteľov a poslucháčov univerzity v Dome odborov v Košiciach. V slávnostnom prejave rektor univerzity *prof. Ing. M. Baran, CSc.*, **vyzdvihol najdôležitejšie udalosti a výsledky doterajšej práce na jednotlivých úsekoch, dokumentoval na mnohých príkladoch úspešné plnenie výchovno-vzdelávacieho a bádateľského poslania najmladšej, avšak dnes už vnútorne konštituovanej univerzity v ČSSR, jej politické a ideové pôsobenie. Zdôraznil aj najdôležitejšie úlohy, ktoré súvisia s budúcnosťou našej univerzity.**

Slávnostného zhromaždenia pri príležitosti 20. výročia založenia univerzity sa zúčastnili aj viacerí poprední funkcionári a osobnosti straníckeho a štátneho riadenia výchovno-vzdelávacej sústavy a vysokých škôl v Košiciach, univerzít ČSSR, družobných vysokých škôl a spoločenských organizácií na čele s vedúcim oddelenia školstva a vedy ÚV KSS *doc. dr. I. Litvajom, CSc.*, **ktorý oboznámil slávnostné zhromaždenie s pozdravným listom prvého tajomníka ÚV KSS J. Lenárta. S prejavom vystúpil aj minister**

(Pokračovanie na 2. str.)

Slávnostný pozdrav vedúceho Oddelenia školstva a vedy ÚV KSS doc. dr. Ivana Litvaja, CSc.

Odovzdávanie vyznamenaní pracovníkom UPJŠ.

UPJŠ si pripomenula 20. výročie svojho založenia

(Dokončenie z 1. str.)

školstva SSR *prof. Ing. J. Buša, CSc.* **S pozdravnými prívetmi vystúpili predseda SAV** *akademik V. Hajko,* **vedúci tajomník OV KSS v Prešove** *doc. Ing. M. Špak, CSc.,* **rektor Karlovej univerzity** *prof. dr. Z. Češka, CSc.,* **člen korešpondent ČSAV, rektor družobnej Štátnej univerzity v Užhorode** *prof. V. G. Šulha, DrSc.,* **rektor Univerzity Komenského v Bratislave** *prof. dr. J. Kvasnička, DrSc.* **a zástupcovia ostatných univerzít v ČSSR.**

Súčasťou osláv 20. výročia Univerzity P. J. Šafárika bol aj Deň družby v rodisku P. J. Šafárika v Kobeliarove pod patronátom vedúceho tajomníka OV KSS v Rožňave Ing. J. Gallu.

Doc. PhDr. F. Mihina, CSc.

Pohľad na predsedníctvo slávnostného zhromaždenia.

Rektor UPJŠ prof. Ing. Michal Baran, CSc., pri slávnostnom prejave.

Pohľad na účastníkov slávnostného zhromaždenia.

(Foto: Fotolaboratórium pri LF UPJŠ.)

Slávnostný pozdrav predsedu SAV akademika Vladimíra Hajka.

Vedúci tajomník MsV KSS Dezider Zagiba a vedúci tajomník OV KSS v Prešove doc. Ing. Michal Špak, CSc., odovzdávajú čestné uznania a medaily za zásluhy o rozvoj mesta Košíc rektorovi UPJŠ.

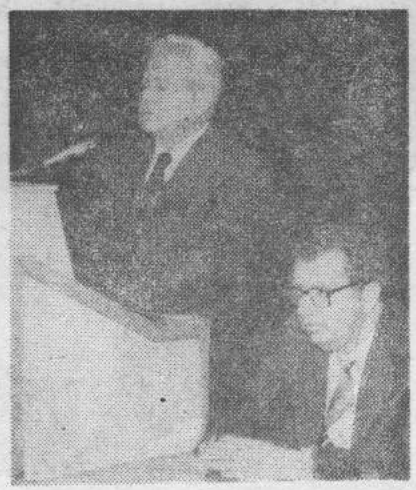

Slávnostný pozdrav predsedu Vsl. KNV Jána Brondoša.

VÝSLEDKY PRIESKUMU PEDAGOGICKEJ ČINNOSTI UČITEĽOV UPJŠ

V rámci racionalizačného programu na UPJŠ bola Katedre pedagogiky vysokých škôl FF UPJŠ v Prešove zadaná prieskumná úloha s hlavným cieľom analyzovať pedagogickú činnosť učiteľov UPJŠ.

Na piatich fakultách UPJŠ v čase konania prieskumu bolo 75 katedier so 745 pedagogickými pracovníkmi. Podľa pracovného zaradenia bolo 549 odborných asistentov, 96 docentov, 68 asistentov, 18 profesorov a 15 mimoriadnych profesorov. Vzhľadom na nereprezentatívnu početnosť profesori do prieskumu neboli zaradení. Pre výberový súbor 500 učiteľov sme zaslali dotazníky. Návratnosť bola 51 perc., čo reprezentuje 255 učiteľov s 34,2 % reprezentáciou základného súboru.

Postoje ku pedagogickej činnosti boli analyzované podľa znakov s väčšou alebo menšou mierou pôsobenia: fakulta, pohlavie, vek, pracovné zaradenie, výška úväzku a dĺžka praxe. Než prejdeme k interpretácii výsledkov, je potrebné poznamenať, že práca vysokoškolského učiteľa okrem pedagogickej činnosti obsahuje aj ďalšie zložky: vedeckovýskumnú, riadiacu, popularizačnú a ďalšie mimoškolské činnosti, ktoré s pedagogickou prácou bezprostredne súvisia. **Zameranie prieskumu** bolo len na **pedagogickú činnosť** a ostatné činnosti boli objektom záujmu len do tej miery, ako vzájomne pôsobia na pedagogickú činnosť.

Vzťah k pedagogickej činnosti

Ako v každej inej práci človeka je aj v práci vysokoškolského učiteľa významným činiteľom jeho **vzťah** k pedagogickej činnosti. Z 255 skúmaných učiteľov uvádzajú 224 kladné postoje k pedagogickej činnosti. 144 učiteľov t. j. 56,4 % (čiže aj 113, ktorí uviedli kladný postoj) uvádzajú nespokojnosť s pedagogickou činnosťou. Kladné postoje uvádzame v poradí podľa významnosti vplyvu.

Väčšia miera významnosti:
1. Kontakt s mladými ľuďmi a ich výchova s uvedomením si spoločenskej dôležitosti.
2. Rád(a) odovzdáva vedomosti.
3. Tvorivý charakter práce.
4. Záujem poslucháčov o štúdium.
5. Nutnosť odborného rastu.
6. Dosiahnutie dobrých výsledkov u študentov.

Nižšia miera významnosti:
7. Všeobecne kladný vzťah k práci.
8. Možnosti sebarealizácie.
9. Koordinácia vedeckovýskumnej a pedagogickej činnosti.

Záporné postoje k pedagogickej činnosti reprezentujú názory, uvedené v poradí podľa významnosti vplyvu:

Väčšia miera významnosti:
1. Pasivita a nezáujem poslucháčov o štúdium.
2. Zaťaženosť učiteľov inými povinnosťami než pedagogickými.
3. Veľa administratívnej práce.
4. Nedostatočné finančné a morálne ocenenie.
5. Nevyhovujúce učebné a pracovné prostredie.
6. Nedostatočné riadenie plánovania a organizácie práce.

Menšia miera významnosti:
7. Slabá disciplína študentov.
8. Málo výukových hodín na disciplínu.
9. Veľa funkcií.
10. Veľké študijné skupiny.

Zaťaženosť učiteľov pedagogickými povinnosťami

Zaťaženosť podľa výšky uväzkov je nerovnomerná, čo má najčastejšie negatívny vplyv na odborný rast, ale nemusí mať vždy negatívny vplyv na priamu pedagogickú činnosť. Aj pedagógovia s nadúväzkom nepociťujú zaťaženosť pedagogickou činnosťou, ale inými nepedagogickými povinnosťami.

Asistenti: 56 % zo skúmanej vzorky mali úväzok v norme od 0 — 8 hod. 42,3 % mali nadúväzok.

Odb. asistenti: 8,5 % mali podúväzkovú normu 8 — 14 hodín, 40 % úväzok v stanovenej norme, 52 % nadúväzok.

Docenti: 34,4 % mali podúväzok, 20,6 % úväzok v stanovenej norme, 44,8 % nadúväzok.

Názory na jednotlivé zložky pedagogickej činnosti

Učitelia do 40 rokov veku majú kritickejšie názory na jednotlivé zložky pedagogickej činnosti. Okrem dĺžky praxe významne tu vplýva aj pracovné zaradenie.

Samostatnosť sa považuje za základné kritérium vysokoškolského štúdia. Priamy pedagogický proces by mal predovšetkým spĺňať funkciu informačnú, systematickú (s dôrazom na najnovšie poznatky vedy), vysvetľovaciu a tiež **motivačnú**, aby študent sám túžil po poznatkoch.

Prednášky. Mladší učitelia preferujú rétorickú úroveň prednášky (dobrý prednes) a vzbudenie záujmu študentov o problém. Docenti kladú dôraz na vysokú odbornosť pred dobrým prednesom a prevláda tu komplexnejší pohľad na vysokoškolskú prednášku. Ako negatívnu skutočnosť treba hodnotiť u mladších učiteľov to, že kladú nízky dôraz na problémovú stavbu prednášky a malú mieru poukazov na praktickú aplikáciu teoretických poznatkov.

Semináre a cvičenia. V praxi sa uplatňujú rovnomerne tri najznámejšie typy seminárov:

1. Na seminár sú zadané otázky, ku ktorým sa diskutuje.
2. Na seminár si študenti pripravujú referáty.
3. Na seminár sa určí literatúra a otázky sa formulujú priamo na seminári.

Mladší učitelia majú znovu rozdielnejšiu koncepciu — vyzdvihujú aktivitu študenta, a starší schopnosť aplikovať teoretické poznatky v praxi. Rovnako je tomu aj pri cvičeniach.

Konzultácie ŠPZ. V názoroch na konzultácie sa neprejavuje diferencia podľa jednotlivých znakov. Jednotný názor, že konzultácie sú zväčša zhustené prednášky, sa považuje za veľmi negatívny jav.

Exkurzie a odborná prax. Kladné hodnotenia prevažujú nad zápornými. Pri exkurziách sa často kritizuje bezcieľnosť, a v odbornej praxi zlý výber pracovísk a nedostatočná kontrola.

Ďalšie pedagogické vzdelávanie

Z prieskumu vyplýva, že ponímanie jednotlivých zložiek pedagogickej činnosti nekorešponduje s najnovšími vedeckými poznatkami pedagogiky vysokých škôl. Aj názory na modernizáciu tomu jasne nasvedčujú — prevažuje zjednodušené ponímanie modernizácie, spojené s didaktickou technikou. Starší učitelia majú kritickejšie nároky na ďalšie pedagogické vzdelávanie učiteľov, uprednostňujú informácie diferencované podľa jednotlivých vedných odborov v didaktickej aplikácii a na vysokej odbornej úrovni.

Vzťah pedagogickej činnosti a vedeckého výskumu

Náš prieskum potvrdil všeobecne známe fakty z našich a zahraničných výskumov o nezosúladenosti pedagogickej a vedecko-výskumnej činnosti. Problém je v riadení pedagogickej a vedecko-výskumnej činnosti a v type vysokoškolského učiteľa. Vieme však, že kvalita vyučovacieho procesu závisí od schopnosti učiteľa prenášať najmä svoje poznatky z vedeckého výskumu. Aj pri čerpaní informácií pri príprave prednášky sa najmenej čerpá z poznatkov vlastnej výskumnej činnosti. Učitelia s takouto praxou majú u študentov najväčšiu popularitu.

Kontrola pedagogickej činnosti

Podľa postojov učiteľa k pedagogickej činnosti je možné uplatňovať adekvátne spôsoby kontroly, kde prvky samoregulácie a sebakontroly prevažujú nad reglementačnými spôsobmi. Negatívne postoje učiteľov k pedagogickej činnosti najčastejšie plynú z neodborného riadenia pedagogickej činnosti a už spomínaného nedostatočného záujmu poslucháčov o štúdium. Príčiny nezáujmu môžu byť rôzne, ale skúsený pedagóg ich nemusí ťažko hľadať. Úroveň uplatnenia absolventa v praxi je jedným z kritérií úrovne pedagogickej činnosti učiteľov. Starší učitelia s dlhoročnou pedagogickou praxou sa jednoznačne prikláňajú k tomuto kritériu. Na katedrách, kde sú zhoršené medziľud-

(Pokračovanie na 4. str.)

Tri decéniá Pedagogickej fakulty UPJŠ v Prešove

(Pokračovanie z 1. str.)

132. Päťročné trvanie vyššej školy pedagogickej prinieslo ovocie v podobe takmer 2000 kvalifikovaných učiteľov.

Roku 1964 pedagogický inštitút vystriedala pedagogická fakulta, priraďuje sa k nej aj Pedagogický inštitút v Košiciach. Novoutvorená pedagogická fakulta sa začlenila ako štvrtá do zväzku UPJŠ v Košiciach. Pedagogická fakulta vstupuje do novej, vyššej fázy, obohatená skúsenosťami a kvalitnejším kádrovým a materiálnym vybavením. Ďalšie zmeny nastali roku 1977/78, keď v súvislosti s realizáciou Projektu ďalšieho rozvoja československej vzdelávacej sústavy sa začína realizovať jednotná príprava učiteľov pre 5.—12. ročník vo forme päťročného interného a šesťročného štúdia popri zamestnaní. Štúdium pre 1.—4. ročník ZŠ je štvorročné a popri zamestnaní päťročné. Pedagogická fakulta v Prešove na internom štúdiu vychovala 3843 učiteľov a na ŠPZ 1376. Na ukrajinskom oddelení pedagogickej fakulty sa pripravujú učitelia pre ZDŠ s vyučovacím jazykom ukrajinským. Toto oddelenie v priemere ročne absolvovalo 15 — 20 študentov, čo umožnilo podstatne zlepšiť nepriaznivý stav v kvalifikačnej štruktúre učiteľov na školách s vyučovacím jazykom ukrajinským. Mnohí absolventi všetkých foriem štúdia pracujú nielen v školstve, ale na rozličných úsekoch politického a kultúrneho života našej spoločnosti.

Pedagogická fakulta zabezpečovala štúdium popri zamestnaní aj mimo Prešova: konzultačné strediská v Košiciach, Poprade a v Humennom. V školskom roku 1966/67 sa konzultačné strediská zrušujú a v súčasnosti existuje už len konzultačné stredisko v Poprade pre prípravu učiteľov 1.—5. ročníka ZDŠ.

Pedagogická fakulta narážala na rozličné problémy: nedostatok vyučovacích priestorov, retardovaný rast kádrov (nepriaznivo ho ovplyvňoval nedostatok školiacich pracovísk), excentrické položenie Prešova a iné. Pracovníkom fakulty chýbali publikačné možnosti. Zborníky, ktoré vydáva (spoločenskovedný a prírodovedný), vychádzajú s oneskorením. Všetky uvedené a ďalšie činitele nepriaznivo zasahovali do organického vývinu fakulty. Vývin fakulty aj napriek spomínaným ťažkostiam má pozitívny charakter, postupne sa s nimi vyrovnáva a utvára priaznivé podmienky pre prácu učiteľov a poslucháčov. Odpadli problémy s ubytovaním študentov, modernizujú sa katedry a vybavujú sa audiovizuálnou technikou. Systematicky sa budujú nové odborné učebne (jazyková, hudobná, učebňa pre kabinet marxizmu-leninizmu, katedru pedagogiky, histórie a občianskej náuky). Nedostatok športovísk pre katedru telesnej výchovy sa riešil výstavbou menšieho štadiónu a pretlakovej haly. Zmodernizoval sa obsah jednotlivých vedných disciplín, zjednotili sa ideové a odborné požiadavky na vyučujúcich a poslucháčov. Všetky opatrenia smerujú k posilneniu odbornej a komunistickej výchovy.

O napredovaní fakulty najlepšie svedčí kvalifikačný rast učiteľov. Roku 1964/65 na fakulte pracovalo 9 kandidátov vied, 9 docentov, ale roku 1978 už 26 kandidátov a 24 docentov. V školskom roku 1964/65 na fakulte nebolo univerzitného profesora, roku 1978 na nej pracujú traja. V súčasnosti na fakulte nie je doktor vied, ale aj rast profesorov stagnuje. Veľkorysejšia politika v tejto oblasti by zaiste prospela fakulte, lebo v súčasnosti na nej pracuje niekoľko pedagógov, ktorí sa svojou prácou začlenili do celoslovenských kontextov. V kvalifikačnom raste, najmä po habilitácii, sa žiada uviesť do rovnováhy pedagogický a vedecký aspekt, lebo ich neproporcionalita narušuje prirodzenú hierarchiu hodnôt.

Pedagógovia a pracovníci pedagogickej fakulty sa prezentujú vo všetkých oblastiach spoločenského, kultúrneho a verejného života. Napísali stovky článkov, desiatky štúdií a učebníc, vysokoškolských skrípt, ale aj vedeckých publikácií, ktoré vyšli v ústredných slovenských vydavateľstvách. Rozsah článku nedovoľuje tieto údaje konkretizovať. Svedčia o tom, že ich práca sa zúročila pri výchove a príprave učiteľov pre školy východného Slovenska. Formatívne ovplyvňovala celý región.

Fakulta dosiahla aj významné úspechy vo výchovno-vzdelávacom procese a vzájomnej činnosti poslucháčov. V októbri 1969 vznikol folklórny súbor Torysa s tromi zložkami: tanečnou, speváckou a hudobnou (ľudová hudba). Súbor dosiahol pozoruhodné úspechy. Prospešnú činnosť vyvíja aj Divadielko poézie SZM pri KSJL, pravidelný účastník Akademického Prešova. Veľmi úspešne si počínali poslucháči pedagogickej fakulty v televíznej súťaži „Pred nami rok 2000", v ktorej medzi vysokými školami na Slovensku obsadili druhé miesto. Fakultu dobre reprezentuje Telovýchovná jednota Slávia VŠ Prešov.

Stúpajúci trend má aj študentská vedecká a odborná činnosť. V školskom roku 1978/79 sa do ŠVOČ zapojilo 30 % študentov z celkového počtu 1312. Úspechy, ktoré fakulta dosahuje, ju pevne fixujú v kultúrnom povedomí Slovenska.

Pedagogická fakulta v Prešove udržuje kontakty s domácimi i zahraničnými vysokými školami, najmä so Štátnou univerzitou v Užhorode, s ktorou má UPJŠ v Košiciach širokú družobnú spoluprácu, a s Pedagogickým inštitútom v Kyjeve.

Perspektívy fakulty v súčasnosti sa posilňujú stavbou monobloku pre pedagogickú a filozofickú fakultu UPJŠ, vybudovaním výpočtového strediska pre počítač EC-10-10 a vytváraním priaznivých materiálnych podmienok pre ďalšie skvalitnenie činnosti pedagogickej fakulty.

Ak máme doplniť úvodné riadky článku, treba dodať, že Pedagogická fakulta v Prešove dosiahla pozoruhodné úspechy, ktoré mohli byť ešte výraznejšie, nebyť reťaze subjektívnych a objektívnych prekážok, ktoré na svojej tridsaťročnej ceste musela zdolávať.

Doc. PhDr. Ján JURČO, CSc.

Výsledky prieskumu pedagogickej činnosti učiteľov UPJŠ

(Dokončenie z 3. str.)

ské vzťahy, dožadujú sa viac priebežnej kontroly namiesto hospitácií.

Ďalej sa skúmala (okrem mnohých iných) aj otázka, z akých zdrojov (domácich a zahraničných) sa čerpajú informácie pri tvorbe učebných informácií, pričom sa zistilo, že domáce učebnice a skriptá, vedecké publikácie a odborné časopisy sa používajú v 50 % pomere, zahraničné v 33 —42 % pomere. Celkove sa pociťuje nedostatok študijnej literatúry. Pri porovnávaní pracovných podmienok učiteľov doma, v knižniciach a na pracovisku získali sa údaje, že najlepšie podmienky pre prácu majú učitelia doma, potom v knižniciach a na poslednom mieste na pracovisku.

Uvedomujeme si, že úroveň pedagogickej a ostatných činností nie je možné zistiť len jednorazovým prieskumom, **je to poznávací proces dlhodobejší.** Tento prieskum považujeme za prvú sondu. Celkovú úroveň práce vysokoškolského učiteľa môžeme zistiť meraním dopadu priameho pedagogického pôsobenia na študenta v rovine komunikačnej a konečný efekt dopadu je merateľný nielen vedomosťami študenta, ale najmä jeho praktickou aplikáciou vedomostí a schopností v praxi. Už z tohto aspektu má prieskumná činnosť Katedry pedagogiky vysokých škôl longitudinálny charakter.

Domnievame sa, že aj tento stručný prierez informáciami z výsledkov prieskumu môže viesť ku skvalitneniu práce na katedrách.

Dimitrij Urda, odb. as.,
Katedra pedagogiky vysokých škôl

Pedagogická fakulta oslávila svoje jubileum

1

2

30 rokov vysokoškolského vzdelávania učiteľov základných škôl na východnom Slovensku oslávila naša Pedagogická fakulta v Prešove viacerými podujatiami. Vyvrcholením osláv bolo slávnostné zasadnutie Vedeckej rady PdF 29. septembra 1979. Zúčastnili sa na ňom rektor UPJŠ **prof. Ing. Michal Baran, CSc.**, prorektori UPJŠ a dekani všetkých jej fakúlt. Ako čestní hostia boli prítomní: člen ÚV KSČ a vedúci tajomník OV KSS v Prešove **doc. Ing. Michal Špak, CSc.**, zástupcovia MŠ SSR, Východoslovenského KNV v Košiciach, ONV v Prešove, MsNV v Prešove, predstavitelia družobných fakúlt v Užhorode a v Ústí nad Labem, ako aj akademickí funkcionári pedagogických fakúlt v SSR. (1)

Slávnostný prejav predniesol dekan PdF **prof. RNDr. Ján Dorko, CSc.** Bilancoval v ňom výsledky 30-ročnej práce a načrtol vývinovú líniu vysokoškolského vzdelávania učiteľov od Pobočky pedagogickej fakulty cez Vyššiu pedagogickú školu a Pedagogický inštitút v Prešove až po Pedagogickú fakultu UPJŠ. (2)

Činnosť PdF v Prešove zhodnotil vo svojom vystúpení rektor UPJŠ. (3)

Vďaku a uznanie za záslužnú prácu vyslovili PdF aj zástupcovia straníckych orgánov a národných výborov. (4)

Prejavom vysokého uznania boli rektorátne vyznamenania zaslúžilým pracovníkom PdF. (5)

V bohatom kultúrnom programe po slávnostnom zasadnutí VR PdF okrem iných vystúpil aj folklórny súbor fakulty „Torysa". (6)

(Pokračovanie na 6. str.)

3

4

5

6

Za profesorom RNDr. Júliusom Činčárom, CSc.

Dňa 10. septembra 1979 zomrel významný slovenský pedagóg, mineralóg a petrograf, profesor RNDr. Július Činčár, CSc.

Július Činčár sa narodil 14. novembra 1919 v Michalovciach. Pochádzal z roľníckej rodiny. Po maturite na štátnom reálnom gymnáziu v rodnom meste, ktoré ukončil s vyznamenaním, pokračoval v rokoch 1939—1943 v štúdiu prírodných vied na Prírodovedeckej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave, kde získal kvalifikáciu stredoškolského profesora pre prírodopis a geografiu.

V rokoch 1943—1953 pôsobil ako stredoškolský profesor a riaditeľ gymnázia v Michalovciach, Ružomberku a v Starej Ľubovni. Od roku 1953 pracoval na vysokej škole. V rokoch 1953—1956 bol odborným asistentom a vedúcim Katedry geológie a biológie na Pedagogickej fakulte a Vyššej pedagogickej škole v Prešove, v rokoch 1956—1960 zástupcom docenta na Vyššej škole pedagogickej a Pedagogickom inštitúte a od roku 1960 pôsobil ako docent a profesor na Pedagogickej fakulte v Prešove UPJŠ v Košiciach. V januári 1970 úspešne obhájil kandidátsku dizertačnú prácu na Baníckej fakulte Vysokej školy technickej v Košiciach a bola mu udelená vedecká hodnosť kandidáta geologických vied. V marci toho istého roku získal na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave titul RNDr. Od 1. júla 1971 prezident republiky vymenoval J. Činčára za mimoriadneho profesora pre mineralógiu a petrografiu. Ako vedúci katedry sa zaslúžil o to, že katedra geológie, biológie a základov poľnohospodárskej výroby svojím obsadením a vybavením bola schopná plniť požiadavky kladené nielen na výchovu a výuku učiteľov, ale aj na úspešnú vedeckovýskumnú činnosť.

V rokoch 1953—1955 bol profesor Július Činčár prodekanom pre pedagogickú a politickovýchovnú činnosť a v rokoch 1955—1959 bol dekanom. Od roku 1967 opäť vykonával funkciu prodekana pre pedagogickú a politickovýchovnú činnosť.

Odbornú a vedeckú činnosť profesor Július Činčár vykonával ešte pred pôsobením na vysokej škole, a to ako externý spolupracovník Geologického ústavu Dionýza Štúra v Bratislave (v rokoch 1946—1952). Zúčastnil sa na podzemných mapovacích a vyhodnocovacích prácach Železnorudných baní v Slovenskom rudohorí a povrchových mapovacích prácach na liste Banská Bystrica. V rokoch 1953—1956 sa zúčastnil na terénnych geologických prácach v oblasti neovulkanitov východného Slovenska. V rokoch 1957—1962 sa zameral na meranie rádioaktivity pri určovaní obrysov nálezových ložísk nielen u nás, ale dvakrát aj v Rumunsku.

Profesor Július Činčár sa špecializoval na mineralógiu a petrografiu. Na štúdium petrografie a petrochémie neovulkanitov východného Slovenska nadviazal v ostatných rokoch štúdiom akcesorických minerálov magmatitov a vulkanitov štiavnického ostrova a neskôr pokračoval vo výskume akcesórií výlevných hornín Slanských vrchov a Vihorlatu. Bol úspešným riešiteľom viacerých úloh štátneho výskumu.

Prof. Július Činčár veľkú pozornosť venoval príprave učebníc a učebných textov z geologických disciplín. Bol autorom 9 vysokoškolských učebných textov a spoluautorom jednej vysokoškolskej celoštátnej učebnice. Odbornej verejnosti je známy aj mnohými štúdiami, článkami a monografiami. Napísal vyše 30 pôvodných vedeckovýskumných, odborných a metodických prác. Bol členom redakčnej rady a neskôr aj vedúcim redaktorom Zborníka Pedagogickej fakulty UPJŠ — Prírodné vedy.

Charakteristickou vlastnosťou prof. RNDr. Júliusa Činčára, CSc., bola neúnavná pracovitosť a svedomitosť, ktorá sa odráža v celom jeho životnom diele. Profesor Július Činčár bol mnoho rokov predsedom skúšobnej komisie pre štátne záverečné skúšky, členom komisie pre rigorózne skúšky a členom skúšobnej komisie pre odborné kandidátske skúšky na Baníckej fakulte Vysokej školy technickej v Košiciach.

Popri rozsiahlej odbornej a pedagogickej činnosti mnoho času venoval aj výkonu funkcií v politických a spoločenských organizáciách. Spočiatku bol učiteľom RSŠ v školských organizáciách KSS, potom lektorom KV KSS a OV KSS. Pracoval v skupine dialektického a historického materializmu a neskoršie v skupine vedeckého ateizmu. Bol aktivistom OV KSS, členom výboru ZO KSS, členom i predsedom ZV ROH. Patril k zakladajúcim členom Spoločnosti pre šírenie vedeckých a politických poznatkov. Určitý čas pracoval v národných výboroch. Svoje povinnosti vo všetkých funkciách plnil svedomite.

Učitelia, ktorých na vysokej škole vychovával, pôsobia dnes na celom Slovensku. O ich odbornú a metodickú prípravu sa v nemalej miere zaslúžil aj profesor Július Činčár, ktorého pedagogická, výchovná a vedecká činnosť sa hodnotila vždy veľmi pozitívne. Svedčia o tom mnohé vyznamenania. V roku 1959 dostal čestné uznanie a pamätnú insígniu Vysokej školy pedagogickej v Prešove. Vláda SSR mu v marci 1969 udelila za dlhoročnú záslužnú prácu vo výchove a vzdelaní mládeže a za obetavú verejnú činnosť titul Zaslúžilý učiteľ. *V máji 1969 dostal pri príležitosti 20. výročia vzniku vysokého pedagogického školstva na východnom Slovensku pamätnú medailu Pedagogickej fakulty v Prešove Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach. V novembri 1969 prezident ČSSR udelil profesorovi RNDr. Júliusovi Činčárovi, CSc., pri príležitosti jeho 50. narodenín za dlhoročnú významnú činnosť pri výchove učiteľov štátne vyznamenanie* Za vynikajúcu prácu.

Za záslužnú pedagogickú, politickovýchovnú a verejnoprospešnú prácu bol odmenený ďalšími pamätnými medailami Pedagogickej fakulty v Prešove (1969, 1974) a Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach (1974); pamätnou medailou Vysokej školy technickej v Košiciach za rozvoj Vysokej školy technickej (v r. 1977), pamätnou medailou pri príležitosti 25. výročia oslobodenia mesta Michalovce Sovietskou armádou, medailou Za zásluhy o rozvoj okresu Prešov, uznaním Rady Východoslovenského KNV v Košiciach za príkladnú výchovu a vzdelanie mladých učiteľov a rozličnými inými oceneniami.

Profesor RNDr. Július Činčár, CSc., patril k výrazným osobnostiam nášho vedeckého a pedagogického života. Naša veda a naše školstvo v ňom stráca čestného, obetavého a vzácneho človeka, významného predstaviteľa generácie, ktorá položila základy socialistického školstva a vedy na východnom Slovensku.

Česť jeho pamiatke!

Doc. dr. J. HRINDA, CSc.

PEDAGOGICKÁ FAKULTA OSLÁVILA SVOJE JUBILEUM

(Dokončenie z 5. str.)

PdF v Prešove vydala pri príležitosti svojho jubilea reprezentačnú publikáciu. V nej sa slovom i obrazom predstavuje širokej verejnosti práca na fakulte. Textovú časť publikácie napísali prof. PhDr. Michal Daniľák, CSc., a doc. PhDr. Tomáš Srogoň, CSc. Obrazovú časť z fotografií Márie Týlešovej zostavil a publikáciu graficky upravil doc. Július Muška.

Študijné výsledky právnikov

Prodekanovi doc. Ing. L. Jendrálovi, CSc., k študijným výsledkom na Právnickej fakulte UPJŠ v škol. roku 1978/79 niekoľko otázok položil člen redakčnej rady JUDr. Peter Mosný

Máme za sebou školský rok 1978/79, ktorý bol aj rokom ukončenia druhého cyklu obsahovej prestavby. Ako ho hodnotíte?

Na základe rozboru skúseností zo školského roku 1977/78 vedenie fakulty prijalo konkrétne opatrenia, uvedené v uzneseniach Realizačného plánu fakulty. I napriek mnohým ťažkostiam (priestorové problémy, otázky obsahovej prestavby, skrátenie vyučovacieho obdobia v dôsledku energetických problémov) pedagogický proces v minulom školskom roku mal nerušený priebeh, o čom svedčí i správa Útvaru kontroly MŠ SSR, ktorý vykonával kontrolu pedagogického procesu na našej fakulte. Zvýšené úsilie celého pedagogického zboru a pracovníkov fakulty sa odrazilo v tom, že stanovené úlohy pre pedagogickú oblasť v Realizačnom pláne fakulty boli všetky splnené.

Aké formy zvyšovania študijnej disciplíny a prospechu poslucháčov sa vám najviac osvedčili?

Študentom, ktorí dosahovali počas minulého školského roku slabšie študijné výsledky, boli zo strany katedier a KML (okrem povinných foriem výučby) organizované dobrovoľné i povinné individuálne a hromadné konzultácie. Zvláštnu pozornosť sme venovali študentom z ISSP (najmä I. ročníka), ako i študentom robotnícko-roľníckeho pôvodu. Organizovanie osobitných pohovorov a hromadných konzultácií pre nich malo za cieľ urýchliť ich aklimatizáciu na vysokej škole a dosahovať čo najlepšie študijné výsledky. Nezabudli sme pritom ani na zvlášť nadaných študentov. Piatim talentovaným študentom bola daná možnosť študovať podľa individuálneho študijného plánu. Gescia jednotlivých katedier nad nimi nespočívala len v tom, aby mohli skôr ukončiť štúdium, ale bola zameraná predovšetkým v smere prehlbenia vedomostí formou aktívneho zapájania sa do ŠVOČ. Výborné výsledky, ktoré naša fakulta dosiahla na celoštátnom kole ŠVOČ, potvrdzujú správnosť nášho postupu.

Mohli by ste konkrétne uviesť študijné výsledky za jednotlivé ročníky?

Samozrejme. Vychádzajúc zo štatistického hodnotenia dosiahnutých študijných výsledkov za jednotlivé ročníky i predmety možno konštatovať, že dosiahnuté výsledky majú stúpajúci trend. Vidieť to z nasledovného porovnania dosiahnutých priemerov v školskom roku 1977/78 a 1978/79. Pokiaľ v I. ročníku šk. r. 1977/78 bol študijný priemer 2,05, v šk. roku 1978/79 už 1,99. V druhom ročníku v šk. r. 1977/78 2,11 a v šk. r. 1978/79 1,83. V treťom ročníku v šk. r. 1977/78 2,21 a v šk. r. 1978/79 2,00. Vo štvrtom ročníku v šk. r. 1977/78 2,34 a v šk. r. 1978/79 2,26.

A ako je to so študijným prospechom v štúdiu popri zamestnaní?

Ako je dobre známe, v súčasnosti máme zatiaľ iba tri ročníky štúdia popri zamestnaní. I napriek zlepšujúcej sa situácii nemôžeme byť spokojní s výsledkami. Dosiahnuté výsledky nevybočujú z priemeru, pričom študentom v ŠPZ vo väčšine prípadov ide o získanie tzv. „zlatej trojky".

Ako by ste teda hodnotili efektívnosť štúdia?

Keď berieme ako jedného ukazovateľa efektívnosti štúdia štatistické údaje o dosiahnutých študijných výsledkoch, možno povedať, že v danom smere sa úroveň pedagogického procesu na fakulte celkove zvýšila. Keď hodnotíme efektívnosť štúdia z hľadiska trvalých nadobudnutých vedomostí, z poznatkov jednotlivých katedier je možné urobiť záver, že i tento ukazovateľ má na našej fakulte stúpajúci charakter. Efektívnosť štúdia je však možné plne si overiť až v praxi. Doposiaľ k takému hodnoteniu nemáme preukázané štatistické podklady.

Celoštátna konferencia o hospodárskom práve

V dňoch 10.—12. októbra 1979 usporiadala (už štvrtý raz) Právnická fakulta UPJŠ — Katedra hospodárskeho a finančného práva a základov národného hospodárstva v spolupráci s Krajským komitétom pre vedecké riadenie a Domom techniky ČSVTS v Košiciach **celoštátnu vedeckú konferenciu** s medzinárodnou účasťou, na ktorej sa stretli právnici pôsobiaci v hospodárskej sfére s poprednými odborníkmi hospodárskeho práva z právnických fakúlt, arbitráže, Ústavu hospodárskeho práva ŠA ČSSR a ŠA SSR, Ústavu štátu a práva SAV a ČSAV a z ďalších inštitúcií. Nad vedeckou konferenciou, ktorá sa konala pri príležitosti 20. výročia založenia Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, prevzal záštitu jej rektor — **prof. Ing. Michal Baran, CSc.**

Slávnostný príhovor prof. Ing. M. Barana, CSc., ktorý predniesol prorektor UPJŠ prof. MUDr. Mikuláš Filip, CSc., bol dôstojným úvodom trojdňového rokovania hospodárskych právnikov. Prof. MUDr. M. Filip, CSc., zhodnotil proces vytvárania socialistickej vysokej školy — Univerzity P. J. Šafárika, podčiarkol jej základný cieľ — vychovávať a formovať socialisticky zmýšľajúceho, marxizmu-leninizmu a politike Komunistickej strany Československa oddaného a odborne vyspelého vysokoškoláka. Významný podiel a nezastupiteľnú úlohu v tomto procese zaznamenáva aj Právnická fakulta UPJŠ, ktorá, aj keď je najmladšou fakultou univerzity, má svoje pevné miesto a veľký význam nielen v rámci UPJŠ, ale aj vo vysokom školstve nášho kraja a Slovenska vôbec. V tejto súvislosti vysoko hodnotil iniciatívu učiteľov fakulty, a to tak v oblasti pedagogickej činnosti, politickej a spoločenskej angažovanosti, ako aj v ich vedeckej a výskumnej práci. Zdôraznil ich aktívnu a širokú účasť na právnej výchove a propagande na území celého východného Slovenska a poďakoval im za dôstojnú reprezentáciu Univerzity P. J. Šafárika.

Na vedeckej konferencii, ktorej ústrednou témou bola **problematika plánovacích a zmluvných vzťahov v československom národnom hospodárstve**, sa zúčastnil významný predstaviteľ sovietskej vedy hospodárskeho práva **prof. Vladimír Viktorovič Laptev, DrSc.**, člen korešpondent Akadémie vied ZSSR z Ústavu štátu a práva AV ZSSR z Moskvy. Vo svojom odbornom vystúpení, ktoré sa stretlo s veľkým ohlasom, analyzoval niektoré významné úlohy sovietskeho hospodárskeho práva z hľadiska novej Ústavy ZSSR. Veľký dôraz kládol najmä na otázky zdokonaľovania systému riadenia socialistickej ekonomiky. Prof. V. V. Laptev, DrSc., ktorý je našej právnickej verejnosti veľmi dobre známy, vyjadril uspokojenie a radosť nad skutočnosťou, že Právnická fakulta UPJŠ aktívne prispieva k rozvoju československého hospodárskeho práva a zároveň zaželal jej pracovníkom veľa úspechov v ich tvorivej práci.

S veľkým záujmom si účastníci konferencie vypočuli referát **prof. JUDr. Jozefa Suchožu, CSc.**, dekana Právnickej fakulty a vedúceho Katedry hospodárskeho a finančného práva a základov národného hospodárstva, venovaný teoretickým a legislatívnym problémom plánovacích a zmluvných vzťahov, ktorý obsahoval viaceré námety na zdokonaľovanie československého právneho systému. Osobitne sa zameral na problematiku plánov, právnej stránky plánovania, hospodárskych zmlúv, procesu objektivizácie vzťahov plánu, hospodárskej zmluvy a chozrasčetu.

Pozoruhodné a prínosné boli vystúpenia **JUDr. O. Ovečkovej, CSc.**, z Ústavu štátu a práva SAV, **JUDr. M. Lukáča, CSc.**, prvého námestníka hlavného arbitra ČSSR, **doc. Ing. L. Jendrála, CSc.**, prodekana Právnickej fakulty UPJŠ, **doc. JUDr. Z. Kordíka, CSc.**, prodekana našej fakulty a vedúceho Katedry roľnícko-družstevného a pracovného práva, **doc. JUDr. P. Hajna, CSc.**, z Právnickej fakulty UJEP v Brne, ako i príspevok **JUDr. J. Špirku** z Katedry hospodárskeho a finančného práva a základov národného hospodárstva PrF UPJŠ, ktorí sa zaoberali takými dôležitými otázkami, ako je napr. dodržiavanie a upevňovanie socialistickej zákonnosti, zdokonaľovanie hospodárskej legislatívy, plánovacie a kooperačné vzťahy so zahraničím a pod.

Trojdňovú celoštátnu konferenciu, ktorá sa konala v Starom Smokovci, uzavrel dekan Právnickej fakulty UPJŠ prof. JUDr. Jozef Suchoža, CSc. Poďakoval sa takmer 140 účastníkom za účasť a vecnú diskusiu, v ktorej došlo k výmene skúseností a poznatkov zo zložitej problematiky, ktorá bola predmetom rokovania. Vyzdvihol prínos konferencie jednak pre vedný odbor hospodárskeho práva, ako aj z hľadiska námetov pre zdokonaľovanie procesu obsahovej prestavby vysokoškolského právnického štúdia a v jeho rámci skvalitňovania učebnej disciplíny hospodárskeho práva. Celoštátna vedecká konferencia bola jedným z celého radu pripravovaných podujatí, ktorými si Právnická fakulta pripomenula významné výročie našej alma mater — 20. výročie založenia Univerzity P. J. Šafárika.

Jana Vykročová, Katedra hospodárskeho a finančného práva a základov národného hospodárstva, PF UPJŠ

V centre pozornosti práca vedúcich učiteľov

Plán komunistickej výchovy na Univerzite P. J. Šafárika i celkový trend výchovno-vzdelávacieho procesu na všetkých fakultách UPJŠ sa veľkou mierou opiera o premyslenú a čo najdôslednejšie plnenú prácu vedúcich učiteľov skupín (ďalej VUS) a vedúcich učiteľov ročníkov (ďalej VUR).

Napriek organizovanému zavedeniu funkcie VUS a VUR na vysokých školách i napriek konkretizácii pôvinnosti týchto funkcií v systéme komunistickej výchovy v Metodických pokynoch MŠ z r. 1973 sa často práca VUS a VUR rozvíjala a rozvíja i v podmienkach UPJŠ podľa vlastných predstáv každého VUS a VUR či podľa špecifických metodických pokynov, ktoré dekanáty fakúlt vydali.

Pre zlepšenie koordinácie a náplne práce týchto výchovných článkov sústavy komunistickej výchovy usporiadal Rektorát UPJŠ v Košiciach dňa 9. októbra 1979 pre Pedagogickú fakultu a Filozofickú fakultu UPJŠ v Prešove a 12. októbra pre Lekársku, Prírodovedeckú a Právnickú fakultu v Košiciach pracovný seminár *o problematike práce vedúcich učiteľov študijných skupín a vedúcich učiteľov ročníkov. Garantom obsahovej náplne seminárov bola Katedra pedagogiky vysokých škôl pri FF UPJŠ v Prešove. Seminár prešovských fakúlt viedol, úvodné i záverečné slovo predniesol prorektor* prof. PhDr. I. Bajcura, CSc. *V Košiciach seminár viedol, úvodným i záverečným slovom obohatil prodekan Prírodovedeckej fakulty UPJŠ* doc. PhDr. M. Cirbes, CSc.

Semináre boli v poradí druhým podujatím tohto druhu na univerzite. Predchádzajúca akcia bola vo februári 1977 a jej zámerom bolo vyjasnenie a zdôvodnenie funkcie VUS, VUR v systéme komunistickej výchovy. Semináre v októbri 1979 si kládli za cieľ prácu VUS a VUR vylepšiť, racionalizovať a skúmať dopad tejto činnosti na študentov. Tento cieľ mal i hlavný referát seminárov, koreferáty a diskusia, ktorej sa zúčastnili najmä učitelia vo funkcii VUS a VUR a prodekani, ktorí prácu VUS a VUR riadia.

Hlavný referát na obidvoch seminároch predniesol vedúci Katedry pedagogiky vysokých škôl prof. PhDr. A. Čuma, CSc., *koreferáty pripravili učitelia katedry* PhDr. M. Bačová, M. Černotová, D. Urda a PhDr. M. Goga.

V hlavnom referáte sa prof. Čuma zameral na vybrané okruhy práce VUS, ktorý je vo svojej funkcii hlavným koordinátorom a patrónom nielen študijnej skupiny, ale i každého študenta zvlášť. VUS má najväčšie možnosti dobre poznať mikroklímu skupiny a je spojovacím článkom medzi študentmi a ostatnými učiteľmi. Ďalej sa v referáte rozoberali otázky študijnej skupiny, ktorú pokladáme za základný študentský kolektív; sociálne prostredie skupiny formuje ideovo-politické, mravné, estetické názory, postoje i normy správania sa študentov. Prof. A. Čuma venoval pozornosť i niektorým špecifikám osobnosti študenta a jeho trom druhom činnosti: a) učeniu sa, b) vedeckej a odbornej činnosti, c) spoločensko-politickej, kultúrnej a športovej činnosti.

Pri koordinácii činnosti študenta (hlavne jeho učebnej práce školskej, samostatnej učebnej práce a mimoučebnej práce) sa v referáte podčiarkovala úloha VUS, ktorý pri rešpektovaní jednotlivých ročníkov môže študentom veľmi účinne pomôcť, najmä v určení správnych proporcií medzi jednotlivými druhmi týchto činností. Vedúci učiteľ skupiny by mal mať dohľad nad zaťaženosťou jednotlivých študentov a včas signalizovať prípadnú neúmernosť v jednotlivých druhoch činnosti. Ďalej sa v referáte hovorilo o zápornom vplyve emocionálnych stresov, do ktorých sa študenti dostávajú, o otázke rytmu činnosti študenta a o jeho dynamike práceschopnosti.

Zvláštnu časť referátu tvorili otázky spoločensko-politickej a kultúrnej činnosti študentov, ktoré tvoria nevyhnutný predpoklad rozvoja duševnej zrelosti študenta, obohacovania jeho sociálnej skúsenosti a sú súčasťou prípravy študentov na riešenie organizačných úloh v pracovnom kolektíve, s ktorými sa budú stretávať na každom kroku. Prof. Čuma však v referáte upozornil i na to, aby preorganizovanosť spoločensko-politickej činnosti na fakultách neviedla k extrémom a nenútila nakoniec študentov k pasivite, teda aby sa nepestovala „pedagogika podujatí", ale „pedagogika vzťahu". Mal by sa podporovať viac systém, ktorý vidí zmysel práce v podujatiach organizovaných na základe tvorivých, vecných vzťahov, ktorých fungujúcim členom je sám študent.

Na hlavný referát nadväzovali koreferáty členov Katedry pedagogiky vysokých škôl, ktoré učitelia katedry vypracovali na základe prieskumu doterajšej práce VUS a VUR na fakultách UPJŠ v Prešove i v Košiciach.

Učitelia katedry urobili pomocou dotazníka, analýzy materiálov VUS, VUR a na základe rozhovorov čiastkovú analýzu stavu práce VUS a VUR. Analýza sa dotýkala kvantitatívneho i kvalitatívneho rozboru otázok, ktoré sa v niekoľkoročnej praxi VUS a VUR stále javia ako problematické. V predniesených koreferátoch sa do popredia dostali najmä tieto otázky:

— systém výberu a zaraďovania učiteľov do funkcií VUS a VUR;

— otázky riadenia a usmerňovania práce VUS, VUR a v tejto súvislosti i zabezpečovanie metodickej pomoci VUS a VUR;

— formy a metódy práce VUS so študentmi;

— otázky diferenciácie práce v jednotlivých ročníkoch štúdia;

— tvorba plánov práce VUS, problémy komplexného hodnotenia študentov, vypracovávanie a formy pedagogického denníka;

— postoje VUS k funkcii, klady a nedostatky, návrhy.

Analýza ukázala, že pri príprave plánov práce VUS nedochádza k dostatočnému zosúladeniu týchto plánov s plánmi komunistickej výchovy na jednotlivých fakultách, i s plánmi práce katedier, študijných skupín a SZM. Ukázalo sa tiež, že panuje pomerne veľká nejednotnosť v chápaní účelu i obsahu pedagogických denníkov. Preto učitelia Katedry pedagogiky vysokých škôl navrhovali, aby sa pre potreby univerzity vypracoval jednotný návrh na pedagogický denník študenta, ktorý by slúžil pre potreby VUS. Vo väčšine prípadov VUS správne chápu svoju funkciu a majú kladný postoj k vykonávaniu povinností, ktoré sú s touto funkciou spojené. Bolo by však potrebné, aby sa v budúcnosti zmenšili ich administratívne povinnosti, aby učiteľ neviedol príliš veľké skupiny poslucháčov (nad 20 študentov) a aby práca VUS bola honorovaná.

K vyššie uvedeným problémom, ale i s vlastnými skúsenosťami z práce VUS a VUR vystúpili na obidvoch seminároch diskutujúci učitelia. V Prešove vystúpilo v diskusii 8 učiteľov, z ktorých sa prodekani fakúlt doc. dr. F. Kováč, CSc., doc. dr. J. Gallo, CSc., *zamerali na riadiacu stránku problémov, a ďalší diskutujúci súdruhovia (doc. dr. Furdík, CSc., doc. dr. Kováč, CSc., dr. Nižníková, CSc., dr. Bartko, súdružky Ichniovská a Rokošná) hovorili hlavne o problémoch koordinácie práce VUR smerom k VUS podľa vlastných skúseností a predstáv a navrhovali formy zlepšenia spolupráce týchto riadiacich článkov.*

V Košiciach na seminári bolo 6 diskutujúcich. S hlbokým pedagogickým citom v diskusii vystúpila napr. vedúca učiteľka ročníka doc. MUDr. H. Puzová, CSc. *V jej diskusnom príspevku bol okrem iného i návrh na zredukovanie počtu pedagogických hodín vo vyšších ročníkoch štúdia, návrh na zozbieranie doteraz vydaných metodických listov a na ich vydanie pre potreby učiteľov všetkých fakúlt univerzity, i výzva k ďalšiemu pokračovaniu v metodickej pomoci VUR a VUS. S prehľadom o špecifike práce VUS a VUR diskutoval i* pplk. Sokol, *ktorý oboznámil prítomných so zvláštnosťami tejto funkcie v podmienkach Vojenskej katedry UPJŠ. Na otázky o politicko-výchovnej práci študentov v študentskom domove, o ktorých hovorila zástupkyňa riaditeľa ŠD* PhDr. Špeťuchová, *nadviazal vo svojich slovách* doc. dr. J. Bágeľ, CSc., *z Prírodovedeckej fakulty UPJŠ, ktorý tiež podporil myšlienku pripraviť jednotný vzor pedagogického denníka študentov.*

K problému pedagogických hodín, aktivity študentov v rámci spoločensko-politickej praxe v súvislosti s prácou VUS hovorili súdruhovia prof. Ing. P. Kristian, DrSc., *a prodekan PrF UPJŠ* doc. dr. M. Cirbes, CSc., *ktorý tiež podporil návrh na vydanie takých metodických listov, ktoré by napriek rozdielnosti fakúlt UPJŠ obsahovali všeobecne platné prvky práce VUS a VUR.*

Marta Černotová, *odb. as.,*
Katedra pedagogiky vys. škôl FF UPJŠ v Prešove

UNIVERZITNÁ PREHLIADKA VÍŤAZOV PUŠKINOVHO PAMÄTNÍKA NA UPJŠ

Osobitne slávnostnú atmosféru mal začiatok Mesiaca ČSSP na Katedre cudzích jazykov pri Rektoráte UPJŠ. Tu sa totiž uskutočnila 5. novembra 1979 v Izbe ČSSP *univerzitná prehliadka víťazov Puškinovho pamätníka,* **ktorej sa zúčastnilo 8 poslucháčov košických fakúlt. Boli to víťazi fakultných kôl lekárskej, právnickej a prírodovedeckej fakulty. S úvodným slovom pred otvorením súťaže vystúpil prof. MUDr.** *M. Filip,* **CSc., prorektor UPJŠ. V svojom vystúpení vyzdvihol význam ruského jazyka, ruskej literatúry a kultúry pri formovaní mladého človeka, osobitne pri formovaní profilu budúceho absolventa vysokej školy.**

Samotná prehliadka mala veľmi dobrú úroveň. Porota v zložení PhDr. J. Rybák, CSc., dr. K. Novotný a dr. V. Jabur ocenila dobrý výber umeleckého textu, jeho zvládnutie po stránke jazykovej a recitačnej. Na 1. mieste sa umiestnila *J. Savuľáková,* **posl. lekárskej fakulty, na 2. mieste** *A. Trefášová,* **posl. prírodovedeckej fakulty a na 3. mieste** *N. Rusiňáková,* **posl. právnickej fakulty. Cena rektora UPJŠ za najlepší výber umeleckého textu bola udelená** *M. Studenčanovej,* **posl. prírodovedeckej fakulty.**

Víťazi univerzitnej prehliadky vystúpili v kultúrnom programe na slávnostnej schôdzi ZO ZČSSP z príležitosti otvorenia Mesiaca československo-sovietskeho priateľstva.

PhDr. V. Jabur

Účastníci univerzitnej prehliadky s členmi poroty. Vpravo vedúci KCJ doc. dr. Ivan Kimák, CSc.

Prof. MUDr. M. Filip, CSc., prorektor UPJŠ, pri úvodnom prejave.

Jaroslava Savuľáková, poslucháčka LF, pri prednese.

Nositeľka ceny rektora UPJŠ M. Studenčanová, posl. PF.

LITERATÚRA A SLOVENSKÉ NÁRODNÉ POVSTANIE

Fakultný výbor ZČSSP pri Pedagogickej fakulte v Prešove už pred oficiálnym otvorením Mesiaca československo-sovietskeho priateľstva usporiadal na jeho počesť zaujímavú a príťažlivú akciu: besedu na tému **Slovenské národné povstanie a literatúra.** Na besede sa zúčastnila redakcia najstaršieho slovenského literárneho časopisu — Slovenských pohľadov. V súčasnosti v redakcii pracuje známy slovenský prozaik **Peter Andruška** a básnik **Michal Chuda.** Okrem nich sa na besede za redakciu zúčastnili aj tri redaktorky — prekladateľky **G. Vyskočilová, A. Suchá a D. Šimečková.** S redakciou Slovenských pohľadov ako hosť a spolupracovník sa na besede zúčastnil aj prozaik **M. Zelinka,** žijúci v Humennom.

Na besede, ktorá sa konala 24. X. 1979 vo vysokoškolskom internáte, sa zúčastnilo 60 poslucháčov a členov Katedry slovenského jazyka a literatúry. O veľmi príjemné prostredie na besede sa postaral riaditeľ vysokoškolského internátu Dr. Ján Petro. Besedu zorganizoval FV ZČSSP v spolupráci s Katedrou slovenského jazika pri PdF v Prešove.

Touto besedou sa začala séria podujatí na počesť Mesiaca československo-sovietskeho priateľstva. Po úvodnom referáte, ktorý uviedol prítomných do problematiky povstaleckej literatúry, sa začala bohatá a podnetná diskusia. Tvorivá výmena názorov sa rozprúdila okolo Povstania a historického románu, ďalej o historickom význame Povstania, jeho modifikáciách v umeleckej tvorbe v priebehu takmer štyroch desaťročí. Umeleckých problémov v povstaleckej literatúre je dosť, hoci o ňom vzniklo už vyše dvoch stoviek kníh poézie, prózy a drámy. Doposiaľ sa však nepodarilo vytvoriť syntetické dielo, hoci pokusy oň boli.

Aký je zmysel a poslanie tradícií Povstania v našom živote? Prečo sa k nemu neustále priami účastníci i mladí tvorcovia vracajú? Takéto a podobné otázky sa riešili na besede, ktorá sa stretla s mimoriadnym ohlasom medzi účastníkmi.

Ján JURČO,
predseda ZČSSP pri PdF v Prešove

Spoločensko-politická prax na leningradskej univerzite

V súčasnom období je spoločensko-politická prax dôležitým prostriedkom formovania komunistickej ideovosti vysokoškolského študenta, rastu jeho sociálnej aktivity vo všetkých sférach spoločensko-politického života. Spoločensko-politická prax prehlbuje vedomosti študentov v oblasti marxisticko-leninskej teórie, napomáha premenu týchto vedomostí v pevné a hlboké osobné presvedčenie, ktoré sa realizuje v konkrétnych spoločenských prejavoch. Táto prax pripravuje mladého človeka k plneniu funkcie organizátora, vychovávateľa a propagandistu, teda aktívneho účastníka spoločenského života v pracovnom kolektíve.

Leningradská univerzita tejto oblasti činnosti poslucháčov venuje veľkú pozornosť. Bol vybudovaný efektívny systém organizácie spoločensko-politickej praxe študentov na celej univerzite. Jeho zložkami sú celouniverzitná a fakultná komisia. Tieto vypracovali zásady organizácie a realizácie spoločensko-politickej praxe na univerzite, ktoré po schválení stranickými, mládežníckymi a školskými orgánmi sa stali vodidlom práce v tejto oblasti. Fakultné komisie sú tvorené z členov vedenia fakulty, zástupcov spoločenských organizácií, ročníkových učiteľov a učiteľov spoločenskovedných disciplín.

Spoločensko-politická prax sa uskutočňuje diferencovane podľa jednotlivých ročníkov, profilu budúcej špecializácie a podľa úrovne prípravy k tejto praxi. V prvých ročníkoch sa zohľadňuje proces adaptácie študentov, preto sa spoločenská aktivita študentov obmedzuje na fakultu a pozostáva z krátkodobých úloh, ktoré vedú k získaniu poznatkov z masovopolitickej a výchovnej práce. Vo vyšších ročníkoch sa táto prax realizuje cestou praktického uplatnenia získaných vedomostí a návykov. To sa prejavuje v práci poslucháčov v rôznych spoločenských organizáciách i orgánoch študentskej samosprávy, v agitačno-propagandistickej, organizátorskej a výchovnej činnosti.

V príprave pre spoločensko-politickú prax má veľký význam cyklus prednášok a seminárov *Základy teórie a praxe spoločensko-politickej praxe*, ktorý je zameraný na získanie doplňujúcich vedomostí z oblasti spoločensko-politickej činnosti, nie však na opakovanie spoločenskovedných disciplín. Je zameraný na oboznámenie sa poslucháčov s princípmi, hlavnými smermi a formami organizátorskej, masovopolitickej a výchovnej práce v študentskom i pracovnom kolektíve, na získanie praktických skúseností vedenia takejto práce.

Inštitút spoločenských povolaní, ktorý pracuje pri univerzite, pomáha študentom získavať návyky z oblasti spoločensko-politickej, organizátorskej a výchovnej práce, pripravuje študentov pre aktívnu spoločenskú činnosť. Absolvovanie štúdia v tomto inštitúte je jednou z foriem účasti študentov v spoločensko-politickej praxi. V súčasnom období má inštitút päť oddelení: lektorské oddelenie organizátorov komsomolskej a odborárskej práce, športové a oddelenie dopisovateľov. V inštitúte študuje okolo 1500 poslucháčov univerzity.

Dokladom, ktorý ukazuje účasť študenta v systéme spoločensko-politickej praxe, je atestačná knižka. Do nej sa zaznamenávajú uložené úlohy a hodnotia splnené úlohy. Atestácia spoločensko-politickej aktivity študenta a jeho morálne-vôľových vlastností je základom komplexnej charakteristiky absolventa.

Systém spoločensko-politickej praxe dáva značné možnosti pre výchovu spoločenskej aktivity študujúcej mládeže, a to nielen rastom účasti v spoločenskom živote, ale i pri formovaní motívov, určujúcich mravnú cieľavedomosť študentov. Organizácia spoločensko-politickej praxe vytvára optimálne podmienky pre aktivitu každého poslucháča, podnecuje k aktívnemu spoločenskému životu celý kolektív a prispieva k formovaniu tvorivej inteligencie, oddanej ideám marxizmu-leninizmu.

Michal Mamczák, odb. asist.,
prírodovedecká fakulta

Víťazstvo s handicapom

Študentské divadlo SZM pri KSJL prešovskej pedagogickej fakulty nemalo tohto roku temer nijaké prázdniny. Ani také — divadelné. Divadielkári sa síce začiatkom júla rozišli, ale potom sa znovu zišli a vystupovali na viacerých miestach pre účastníkov letnej aktivity. Toto malé a nezahraničné prázdninové turné bolo začiatkom školského roku akousi zárukou, že nevyšli z formy. Napriek tomu pred odchodom do Popradu mala ich "trénerka" adborná asistentka Eva Jenčíková nie malé starosti. Jej zverenci nastupovali totiž do súťaže s troma náhradníkmi. Poslucháčky tretieho ročníka, študujúce ruský jazyk, odišli na pravidelný študijný pobyt do Volgogradu, a tak ich bolo treba narýchlo nahradiť. Nebola to síce neprekonateľná prekážka, veď o ochotu medzi ochotníkmi nebýva núdza, ale bol to predsa len handicap. Okrem iného i preto, že sa prešovskí pedagógovia v tohtoročnom Akademickom Prešove umiestnili na prvom mieste, a tak sa očakávalo, že obstoja aj v Poprade, kde sa konal jubilejný X. slovenský festival malých javiskových foriem a umeleckých agitačných skupín.

Ako vieme, je to festival, ktorý už má tradíciu a pravidelných účastníkov. Rátalo sa teda s vysokou úrovňou a so silnou konkurenciou. Napätie v súbore rástlo úmerne s tým, ako sa blížil 26. október. A tu zrazu prišlo prekvapenie. V poslednej chvíli objavili sa v Poprade všetky tri chýbajúce členky — Mária Hrobiarová, Marianna Krivánska a Irena Sopirjaková. **Prišli na festival rovno z Volgogradu. Na vlastné trovy, ale nie svojvoľne.**

Keď v septembri nastupovali do Volgogradského štátneho pedagogického inštitútu, už ani nerátali s možnosťou zúčastniť sa spolu s ostatnými na Poprade '79. No akosi sa s tým nevedeli uspokojiť. V poslednej (či predposlednej) chvíli skúsili ešte jedno: zašli za dekanom inštitútu a zverili sa mu s tým, že ustavične myslia na svoje študentské divadlo, že ide o reprezentáciu fakulty atď. Súdruh dekan chvíľu uvažoval, podozvedal sa o veci z viacerých strán a nakoniec — súhlasil s ich uvoľnením.

Študentské divadlo SZM pri PdF v Prešove nastúpilo teda do súťaže s Božskou komédiou **od Isidora Štoka v plnom obsadení, bez náhradníkov a získalo** Hlavnú cenu SÚV SZM. **O toto víťazstvo sa pričinili aj tri obetavé ruštinárky. Jedna z nich, Mária Hrobiarová, získala okrem toho aj** Cenu za ženský herecký výkon. **A povedzme si pravdu: o toto víťazstvo sa pričinil aj volgogradský súdruh dekan svojím rozvážnym a pritom veľkorysým rozhodnutím. I takto sa upevňuje priateľstvo medzi národmi Československa a Sovietskeho zväzu.**

—pt—

Prispievateľom

Príspevky posielajte do redakcie v dvoch exemplároch.

Nepíšte perličkovým strojom a v zhustených riadkoch. Norma je 30 riadkov na stranu (interval 2) a 60 úderov v riadku (vrátane medzier a interpunkčných znamienok).

V texte nepoužívajte neúmerné množstvo skratiek, najmä takých, ktoré sú mimo rámca daného pracoviska ťažko dešifrovateľné.

Ďakujeme za porozumenie.

REDAKCIA

NAŠI JUBILANTI

K životnému jubileu prof. Ing. Pavla Kristiana, DrSc.

V týchto dňoch sa vedúci Katedry organickej chémie a biológie Prírodovedeckej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach prof. Ing. Pavol Kristian, DrSc., dožíva 50 rokov plný zdravia, elánu a životného optimizmu.

Narodil sa 13. januára 1930 v Košiciach. Po ukončení gymnázia študoval na Chemicko-technologickej fakulte SVŠT v Bratislave, kde aj promoval v roku 1952. Po ukončení štúdia pôsobil ako asistent, odborný asistent a neskôr ako docent na Katedre organickej chémie uvedenej fakulty až do februára roku 1966. Hodnosť kandidáta vied získal v roku 1961. O štyri roky neskôr bol menovaný za docenta. Riadnym profesorom z odboru organická chémia je od roku 1974. Doktorskú dizertačnú prácu obhájil v júni 1979.

Na Prírodovedeckú fakultu prichádza vo februári roku 1966 a zakladá Katedru organickej chémie, na ktorej pôsobí až dodnes. Svojim správnym vzťahom k práci, odbornou úrovňou a správnym politickým rozhľadom získal okruh spolupracovníkov pre riešenie náročných úloh v pedagogickej a vedecko-výskumnej práci.

Počas svojej 28-ročnej pedagogickej praxe sa podieľal na formovaní profilu takmer celej generácie chemikov. Okrem prednášok a seminárov napísal skriptá z organickej chémie a preložil tiež niekoľko učebníc z uvedenej problematiky.

Vedecko-výskumná činnosť profesora Kristiana sa sústreďuje na štúdium syntézy, štruktúry a reakcií biologicky účinných látok, čoho dôkazom je jeho rozsiahla vedecko-publikačná a prednášková činnosť. Z uvedenej problematiky publikoval v našich a zahraničných časopisoch 95 pôvodných vedeckých prác. Je spoluautorom 15 československých a 12 zahraničných patentov, jednej monografie „Chemistry of NCS Group" (Interscience Publishers, New York). So spolupracovníkmi vyvinul účinné liečivo proti kožným plesniam, vyrobené pod názvom „Trychophytocid". Je vedúcim dielčej štátnej výskumnej úlohy z oblasti heterokumulénov, ktorá sa rieši od jeho príchodu na katedru. Staral sa aj o odborný rast svojich spolupracovníkov. Na katedre bolo vypracovaných 6 kandidátskych dizertačných prác a 3 habilitačné práce. Významná je aj jeho spolupráca s výrobnými podnikmi, najmä s Výskumným ústavom chemických vlákien vo Svite, kde bolo vyriešených niekoľko vedecko-výskumných problémov z oblasti teoretickej a experimentálnej. Plodná je i spolupráca s Katedrou organickej chémie Užhorodskej štátnej univerzity, ktorá vyplynula bezprostredne z úzkej nadväznosti vedecko-výskumnej problematiky na oboch katedrách.

Za svojho pôsobenia na fakulte sa aktívne zúčastnil viacerých domácich a zahraničných kongresov, sympózií

(Pokračovanie na 12. str.)

Prof. MUDr. Mikuláš Filip, CSc., jubiluje

Prof. MUDr. M. Filip, CSc., sa dožil 10. decembra 1979 svojho životného jubilea — 50 rokov. Narodil sa v Čertižnom v okrese Humenné. V r. 1949 absolvoval Štátne ruské gymnázium v Humennom, potom študoval na LF UPJŠ v Košiciach, kde promoval v roku 1955.

Už v prvom ročníku sa intenzívne angažoval v CSM. V druhom ročníku štúdia absolvoval školenie pre učiteľov ML a stal sa externým učiteľom Katedry marxizmu-leninizmu pri VŠT v Košiciach, a to až do promócie. V tomto období sa začal zaoberať problematikou vzťahu a aplikácie dialektického materializmu v oblasti lekárskej vedy a zdravotníckej praxe, čomu sa venuje doteraz. Tri roky pracoval ako vedúci organizačno-metod. odd. KÚNZ. Potom pracoval ako vedúci Katedry sociálneho lekárstva a túto funkciu zastáva dodnes.

Hneď po skončení štúdia začal pracovať v stranických organizáciách, kde vykonával i vykonáva rôzne funkcie. Angažoval sa i v odborárskej práci, v r. 1965 bol zvolený do Krajského výboru odborového zväzu pracovníkov v zdravotníctve.

Jeho politické postoje v krízovom období boli pevne na pozíciách marxizmu-leninizmu. V tom čase vykonával funkciu predsedu ZO KSS na LF UPJŠ. Do konsolidačného procesu sa zapojil veľmi aktívne. Má maximálnu zásluhu o obnovenie činnosti ZO ZČSSP na LF, ktorá začala pracovať v septembri 1969 ako prvá na vysokých školách na východnom Slovensku.

Celá táto činnosť sa odrážala v jeho pedagogickej funkcii. Vybudoval zo skromných začiatkov katedru sociálneho lekárstva. Rozvinul širokú vedecko-výskumnú činnosť, zameranú hlavne na problémy štúdia zdravotného stavu obyvateľstva v okresoch Východoslovenského kraja, na otázky zdravotnej výchovy, ale i na problémy hodnotenia uplatnenia absolventov LF UPJŠ v zdravotníckej činnosti a pod.

Prof. MUDr. M. Filip, CSc., dal do služieb socializmu hlavne na úseku zdravotníctva a školstva svoje srdce, rozum, sily i nadšenie a nevšedné schopnosti. Výsledky jeho práce sú nielen v práci absolventov LF,

(Pokračovanie na 12. str.)

Doc. PhDr. Michal Novák 60-ročný

Prichodí nám čo len na chvíľku pozastaviť sa pri človeku, ktorý sa na sklonku jesene roku sedemdesiateho deviateho dožil v dobrej pracovnej pohode šesťdesiatich rokov.

Docent PhDr. Michal Novák, vedúci Katedry ukrajinského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty v Prešove UPJŠ v Košiciach, spojil svoje vedecké a pedagogické ambície s rozvojom vysokého pedagogického školstva v Prešove. Ako učiteľ, vedec i funkcionár. Dalo by sa aj inakšie napísať, azda aj presnejšie; vymenovať všetky funkcie, počnúc tou od 16. V. 1957, keď sa stal vedúcim Katedry ukrajinského jazyka a literatúry na Filozofickej fakulte Vysokej školy pedagogickej, neskôr prodekanom — až po súčasnú, vlastne súčasné, bolo by to však pridlhé „faktografovanie". Načim tu napísať dačo iné, lebo jubilant riadil i radil, slovom i činom, vždy a ochotne, vedecky i metodicky, kolegiálne i priateľsky, a vždy seriózne a čestne. Komunisticky a súdružsky. Taký bol predtým, taký je i dnes.

Vláda SSR r. 1969 udelila doc. PhDr. M. Novákovi titul **Zaslúžilý učiteľ**; *rektor a VR UPJŠ ho r. 1974 odmenili pamätnou medailou. Inštitút Maxima Gorkého v Kyjeve udelil M. Novákovi jubilejnú medailu, dostal najvyššie vyznamenania od dekana Pedagogickej fakulty v Prešove.*

Svedectvo o našom jubilantovi doplňme bohatou paletou jeho publikačnej aktivity: prekladal učebné texty do ukrajinčiny, napísal viacero knižných publikácií z oblasti metodiky vyučovania ukrajinského jazyka, je autorom mnohých štúdií, medzi ktorými sú zaujímavé komparatistické pôvodiny (spomeňme užitočnú analýzu problematiky predložkových spojení pomocou **s, iz, z** *vyjadrujúcich príčinu vo východoslovenských jazykoch), autorom učebníc a recenzií.*

Uzavrime príležitostný prívet jubilantovi doc. PhDr. Michalovi Novákovi úprimnou gratuláciou a poďakovaním za doterajšiu prácu, očakávajúc od neho v budúcnosti mnoho vedeckých a pedagogických podnetov. Mnoho úspechov, súdruh docent!

František R u š č á k

Prof. MUDr. Mikuláš Filip, CSc., jubiluje

(Dokončenie z 11. str.)

ale i v jeho výchovnej a riadiacej práci, čo sa prejavilo v kvalifikačnej štruktúre učiteľov katedry.

Nemalú úlohu zohrával a zohráva v budovaní a zdokonaľovaní odboru soc. lekárstva v rámci celej ČSR. Dôkazom toho je i snaha o zriadenie školiaceho pracoviska pre vedeckú prípravu pracovníkov vo vedúcich funkciách zdravotníctva SSR. Kandidátsku prácu už obhájili 3 ašpiranti — všetci zo zdravotníckeho terénu, a toho času sa školí ďalších 11 ašpirantov. Pod jeho vedením prebehlo 6 habilitačných pokračovaní z odboru sociálneho lekárstva.

Bohaté skúsenosti z pedagogickej a vedecko-výskumnej práce publikoval v 283 vedecko-populárnych, spoločensko-politických a zdravotno-výchovných článkoch, v 62 odborných prácach, v 93 odborných článkoch, v 9 monografiách, v učebnici Sociálne lekárstvo, v 4 skriptách a v 1 literárnom diele beletristického žánru. Odprednášal 109 odborných a ideologických prednášok doma i v zahraničí, na kongresoch a odborných konferenciách.

Medzi mnohými funkciami, ktoré vykonával, treba spomenúť funkciu prodekana a teraz už druhé funkčné obdobie funkciu prorektora na R UPJŠ. Okrem toho vykonáva celý rad ďalších funkcií. Je nositeľom rôznych vyznamenaní.

K životnému jubileu prof. MUDr. M. Filipa, CSc., blahoželajú a do ďalšieho života prajú mnoho pracovného elánu a pracovných i životných úspechov

pracovníci Katedry sociálneho lekárstva LF UPJŠ

K životnému jubileu prof. Ing. Pavla Kristiana, DrSc.

(Dokončenie z 11. str.)

a konferencií, napr. The Second International Symposium on Organic Selenium and Tellurium Chemistry v Lunde (Švédsko 1975), 7th International Congress of Heterocyclic Chemistry v Tampe (Florida, USA 1979), III. Heterocyclen Tagung v Kühlungsborne (NDR 1979), prednášal na univerzitách v ZSSR, Maďarsku, NDR, Anglicku, NSR a v Taliansku.

Popri bohatej vedecko-publikačnej a pedagogickej činnosti a popri zodpovednej práci vedúceho katedry je zapojený aj do masovopolitickej práce. Prešiel viacerými funkciami v ROH a ZČSSP.

Z akademických funkcií zastával funkciu prodekana pre vedecký výskum. Je lektorom ideovo-politického vzdelávania a tiež vedúcim učiteľom II. ročníka. Okrem toho je predsedom subkomisie pre štátne záverečné skúšky z chémie, predsedom rigoróznej komisie z organickej chémie a členom Vedeckej rady PF. V Slovenskej chemickej spoločnosti zastáva funkciu predsedu odbornej skupiny pre organickú chémiu. Je tiež členom komisie pre všeobecnú chémiu pri vedeckom kolégiu SAV v Bratislave, členom komisie pre chemizáciu národného hospodárstva pri Ministerstve výstavby a techniky a členom komisie pre obhajoby kandidátskych dizertačných prác v odbore organická chémia pri SAV v Bratislave.

Ocenenie jeho pedagogickej, vedecko-výskumnej a organizátorskej práce bolo vyjadrené udelením medaily PF a mnohými čestnými uznaniami. Pri príležitosti 20. výročia oslobodenia ČSSR získal kolektív pracujúci na problematike výskumu izotiokyanátov, ktorého bol členom, uznanie od ÚV KSČ a ÚRO.

Prajeme jubilantovi veľa zdravia a ďalších pracovných úspechov v pedagogickej i vedecko-výskumnej činnosti, ako aj v osobnom živote.

Kolektív katedry

Účastníci výmenného pobytu na návšteve v Rudolstadte.

Družobné kontakty Prešov - Jena

V dňoch 13. júla až 1. augusta 1979 sa 11 pracovníkov oboch prešovských fakúlt zúčastnilo na prvom podujatí svojho druhu. Dlhoročné priateľské a pracovné vzťahy medzi UPJŠ a Univerzitou F. Schillera v Jene v NDR našli svoj výraz v novej forme spolupráce, ktorou bol zhruba dvojtýždenný jazykový kurz nemčiny v Jene a týždenný pobyt v rekreačnom stredisku jenskej univerzity v podhorskej dedinke Georgenthal. Trojtýždňový pobyt Prešovčanov v bratskej NDR sa uskutočnil vďaka iniciatíve odborových organizácií oboch univerzít, ktorej cieľom je striedavý prázdninový pobyt pracovníkov prešovských fakúlt v Jene (spojený popri už spomenutej rekreácii i s jazykovou výučbou) a pracovníkov univerzity F. Schillera na Šírave, v Prešove a ďalších miestach Východoslovenského kraja.

Opísať v niekoľkých riadkoch bohatstvo dojmov a zážitkov, ktoré 11 Prešovčanov za svojho pobytu v NDR získalo, je takmer nemožné. Pokiaľ ide o jazykový kurz, treba oceniť mimoriadnu trpezlivosť a vynaliezavosť, s ktorou sa naši nemeckí kolegovia z odborového úseku anglistiky snažili vštepiť do vedomia odborne rôznorodo zameranej a jazykovo ešte rôznorodejšie pripravenej skupinky Prešovčanov nielen znalosti nemeckého jazyka, ale aj marxisticky fundované poznanie reálií života našich severných susedov. Za zmienku nepochybne stojí i rozsiahly a finančne náročný program zájazdov a turistických výletov po najzaujímavejších miestach juhozápadu NDR, bohatého tak na kultúrnohistorické, ako aj na prírodné krásy. Vďaka tomuto programu mohli viacerí členovia prešovského kolektívu sebakriticky konštatovať, že odteraz poznajú tento nádherný kút nášho bratského štátu lepšie než mnohé končiny svojho rodného kraja.

Najcennejším výťažkom trojtýždňového pobytu nebolo ani intenzívne obohacovanie jazykových vedomostí (často spojené s nie príliš príjemnými pocitmi zabudnutých vedomostí alebo premeškaných príležitostí v minulosti, a tu a tam i s komickými i menej komickými jazykovými lapsusmi), ani turistické poznanie krajiny. Bolo to predovšetkým priblíženie sa každodennému životu občanov NDR s jeho radosťami i starosťami, s jeho predsudkami (niektoré z nich by nám mohli slúžiť aj ako podnet k zamysleniu i k nasledovaniu), i s doteraz prekonávanými „ťažkosťami rovín" (Brecht). Potešiteľným výsledkom porovnávania bolo vedomie, že napriek historicky vzniknutým rozdielnostiam medzi oboma našimi národmi nás spojuje to rozhodujúce: príslušnosť k spoločenstvu národov sledujúcich jednotný cieľ — ďalšie rozvíjanie a prehlbovanie socialistického spoločenského poriadku.

Nedostatok miesta nám nedovoľuje vymenovať všetkých nemeckých priateľov, ktorých dobrovoľná spolupráca prispela k úspechu pobytu. Menujme tu za všetkých aspoň dr. Sigmara Pfeila, neúnavného hlavného organizátora, a tri milé a obetavé lektorky — Ingeburg Huckeovú, Rosemarie Jankovú a dr. Elfi Schneidenbachovú, všetkých z odborového úseku anglistiky. V pamäti účastníkov zájazdu ostanú nepochybne aj mená profesora dr. L. Pohla, DrSc., vedúceho odboru anglistiky, dr. G. Trübnera a dr. R. Löweho z toho istého odboru, a dr. H. Sperschneidera z odboru germanistiky, ktorí svojimi pred-

Kultúrno-politický aspekt vo výuke cudzích jazykov

Je nesporné, že sa v posledných rokoch, tak bohatých na zavádzanie nových metód, v cudzojazyčnej výuke na vysokých školách nefilologického zamerania dosiahli značné úspechy. I keď sa pri takomto type výuky zdôrazňuje v prvom rade komunikatívna funkcia jazyka, nie je možné vo výukovom procese obísť ani aspekt kultúrno-politický, ktorý je veľmi dôležitý pri formovaní politicko-morálneho profilu absolventa socialistickej vysokej školy.

Výchovný cieľ socialistickej vysokej školy nespočíva len v tom, aby pripravovala vysoko kvalifikovaných odborníkov, úzko orientovaných špecialistov bez širšieho rozhľadu. Dnešný trend vývoja socialistickej spoločnosti vyžaduje, aby sa venovala veľká pozornosť kultúrnej a etickej výchove, aby bol neskorší život študentov bohatší, plnší. Tendencia viac a lepšie oceniť šírku vzdelania a to, čo človek k výkonu svojho povolania nutne nepotrebuje, nadobúda stále viac na intenzite. S tým úmerne narastajú i nároky na pôsobenie učiteľa cudzieho jazyka, ktorý priamo sprostredkúva informácie z kultúrno-politickej oblasti svojho jazyka. Nie je to úloha ľahká, ale zodpovedná a záväzná.

Poznávanie cudzieho národa a jeho kultúry sa v cudzojazyčnej výuke na vysokých školách nefilologického zamerania deje predovšetkým prostredníctvom učebných textov, ktoré sú základom i východiskom každej vyučovacej jednotky. Preto je nanajvýš dôležité a potrebné, aby výber textov bol stranícky a zodpovedal spoločenským potrebám.

Na čo sa sústreďujeme v cudzojazyčnej výuke na vysokých školách nefilologického smeru? V prvom rade na výber vhodného textu, rozvíjanie čítacích schopností, analýzu z hľadiska štrukturálneho a štylistického. Veľkú pozornosť venujeme tiež technike prekladu a niektorým gramatickým javom typickým pre odborný text. Pri bežne užívanom type kombinovanej hodiny by sme však mali určitý čas vymedziť i na problémy z kultúrno-politickej oblasti, ktoré napomáhajú vychovávať k politickej uvedomelosti a rozvíjajú zároveň intelektuálnu a emocionálnu zložku. Sme tu, pravda, obmedzení časovými možnosťami, pretože ak jedna vyučovacia jednotka má obsiahnuť všetky vyššie spomínané komponenty cudzojazyčnej výuky, kladie to veľké nároky na učiteľa ako organizátora vyučovacieho procesu. Musíme tu prihliadať i na rozdielnu všeobecnú i jazykovú predbežnú prípravu, intelektuálny rozvoj, študijný odbor a zameranie našich študentov. Ak sa však hospodárne a hlavne efektívne využíva čas, je možné všetky tieto zložky skĺbiť a začleniť do vyučovacej jednotky, aby sa tak dosiahla optimalizácia cudzojazyčnej výuky.

Význam kultúrnej a etickej výchovy je pre ďalší rozvoj osobnosti človeka nesporný. Ak má i učiteľ cudzieho jazyka prispievať k celkovému kultúrno-politickému rastu študentov, je v prvom rade dôležité, aby on sám bol bohato vybavený informáciami z kultúrno-politickej oblasti tej krajiny, jazyk ktorej učí. Len takýto učiteľ sa stane skutočným reprezentantom kultúry svojho jazyka a získa si uznanie študentov. Správna interpretácia týchto informácií pomáha potom usmerňovať ich postoje k rôznym kultúrno-politickým problémom, pestovať ich záujmy a viesť ich k politickej uvedomelosti, rozvíjaniu a prehlbovaniu estetických názorov a všeobecného kultúrneho rozhľadu. Pri výbere informácií z kultúrno-politickej oblasti musíme riešiť otázku ich obsahu, zoradenia, minimalizácie, ďalej nájsť čo najefektívnejšie spôsoby ich prezentácie, ich upevnenia a ďalšej aktivizácie. Pomáhajú nám tu rozličné vizuálne materiály a technické prostriedky, pri interpretácii i materinský jazyk, v rámci časových možností je možné prejsť i k riadenej diskusii.

Ako príklad uvedieme, čomu sme venovali pozornosť vo sfére angličtiny, i keď náš prístup je len jedným z možných riešení začlenenia kultúrno-politickej problematiky do cudzojazyčnej výuky na vysokých školách nefilologického zamerania. Vychádzali sme z toho, že poslucháči lekárskej a právnickej fakulty pre značné pracovné zaťaženie v rámci svojich študijných odborov venujú len malú pozornosť problémom z kultúrno-politickej oblasti tej krajiny, ktorej jazyk sa učia. Po desiatich rokoch pedagogickej praxe na týchto fakultách môžeme konštatovať, že len veľmi malé percento vysokoškolských študentov malo aké-také, aj to dosť neujasnené predstavy a súdobom dianí v kultúre, politike a hospodárskom živote Veľkej Británie a USA. Väčšina z nich nemala žiadne poznatky napr. o systéme školstva, vedy, organizácii zdravotníctva, orgánoch právnej a vládnej moci, ako ani o iných kultúrno-politických problémoch v týchto krajinách. Preto sme pristúpili k tomu, že v každej vyučovacej jednotke (zvyčajne tak 10 minút v závere) krátkym výkladom, nadiktovaním niekoľkých údajov ako i zápisom základnej lexiky k danému problému sa študenti oboznámili s niektorým kultúrno-politickým javom z oblasti reálií Veľkej Británie a USA. Volili sme také problémy, ktoré sú blízke študentom medicíny a práva a ktoré môžu vo svojej neskoršej lekárskej a právnickej praxi použiť, pokiaľ sa zúčastnia diskusie s cudzincami — odborníkmi zo svojho odboru, ale tiež ktoré rozšíria ich kultúrno-politický rozhľad. Niektoré tematické okruhy boli pre obe fakulty spoločné, ako napr. organizácia vysokého školstva vo Veľkej Británii a USA, buržoázny charakter vedy a veda v službách pokroku a mieru, ciele masovo-komunikačných prostriedkov v kapitalistickej spoločnosti. Iné témy boli zamerané na špecifiku lekárskej a právnickej praxe, ako napr. systém zdravotníctva vo Veľkej Británii a USA, politické strany a orgány právnej a vládnej moci v týchto krajinách.

Výklad týchto kultúrno-politických problémov samozrejme nebol samoúčelný, ale sledoval v prvom rade výchovný cieľ. Ideové vyžitie sa priam ponúka a vynára z podstaty problému a je dosť príležitostí na to, aby si študenti ozrejmili a pochopili základné sociálne protiklady medzi kapitalizmom a socializmom. Z vlastnej skúsenosti môžeme po viacročnej pedagogickej praxi konštatovať, že študenti prejavujú o túto problematiku veľký záujem, k danej otázke sa snažia diskutovať (pokiaľ možno anglicky) a vyjadrujú svoje postoje. Cudzojazyčná výuka je tak spestrená i vytvorením atmosféry cudzieho prostredia.

Ako sme už uviedli vyššie, veľmi dôležitým faktorom je tu učiteľ, ktorý musí dobre ovládať danú problematiku a musí vychádzať zo správnej marxisticko-leninskej interpretácie týchto informácií. Len potom môže nielen učiť jazyk poslucháčov, ale rozvíjať aj ich socialistické myslenie a konanie.

Nelly BLAŠKOVÁ,
katedra cudzích jazykov

---

náškami i neformálnymi osobnými kontaktmi prispeli k nášmu lepšiemu pochopeniu univerzitného života NDR i kultúrnych reálií tejto krajiny.

Tradície kultúrnych zväzkov medzi našou krajinou a jenskou univerzitou, datujúce sa už od dôb študijných pobytov Jána Kollára a P. J. Šafárika v Jene, na ktoré nadväzoval aj pobyt prešovskej delegácie u našich priateľov, sú súčasne i záväzkom k splateniu dlhu z našej strany. Veríme, že delegácia pracovníkov jenskej univerzity, ktorá na budúce prázdniny navštívi náš kraj, sa stretne s rovnakou pohostinnosťou, starostlivosťou a organizačnou precíznosťou, s akou sa stretli prešovskí účastníci tohtoročného výmenného pobytu. Veríme tiež, že dlhodobý plán výmenných pobytov prešovských a jenských odborárov bude i v ďalších rokoch pokračovať s tým istým úspechom, akým sa vyznačovalo prvé kolo jeho realizácie.

Nie je rozhodne samochválou, ak vyhlásime, že k pozitívnemu vyzneniu pobytu prispela aj dobrá snaha všetkých jedenástich Prešovčanov, ktorá sa prejavovala nielen pri osvojovaní si nemeckého jazyka, ale aj v angažovanej účasti na spoločných akciách. V neposlednom rade sa táto snaha prejavila v hudobno-tanečnom podujatí a literárno-dramatickom pásme na záver celého pobytu; jeho vlastnými silami napísaný nemecký scenár i príkladné herecké zvládnutie si získali uznanie nielen našich nemeckých hostiteľov, ale i súdruhov z univerzity z Tbilisi a z krakovskej univerzity, s ktorými sme spolu trávili záverečný týždeň pobytu v rekreačnom stredisku v Georgenthale.

PhDr. Jozef Grmela, Katedra anglického jazyka a literatúry FF

VÝSTAVA

PREŠOVSKÝCH VÝTVARNÝCH PEDAGÓGOV

Jednou z významných kultúrno-spoločenských akcií, venovaných 30. výročiu založenia vysokého pedagogického školstva na východnom Slovensku, bola výstava prác výtvarných pedagógov Pedagogickej fakulty v Prešove UPJŠ v Košiciach. Výstava bola nainštalovaná vo všetkých priestoroch Galérie výtvarného umenia v Prešove v mesiaci októbri a na vernisáži slávnostný príhovor mal doc. PhDr. Michal Belej, CSc., **prodekan pedagogickej fakulty. Prehliadka výtvarného snaženia členov katedry nadväzovala už na určitú tradíciu a má svoje pevné miesto v kultúrnom živote nielen mesta, ale celého kraja. Prvá výstava prác členov katedry výtvarnej výchovy pedagogickej fakulty bola v roku 1962 spoločne s katedrou výtvarnej výchovy Pedagogickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe. Ďalšie výstavy sa potom uskutočnili v Košiciach (1967), Michalovciach (1974), Humennom (1977) a v Prešove (1971, 1974, 1978).**

Široká kultúrna verejnosť opäť mala možnosť konfrontovať tvorivé výsledky kolektívu pedagógov — výtvarníkov, tentokrát v početnejšom kádrovom zložení po integrácii katedier výtvarnej výchovy pedagogickej a filozofickej fakulty. Obrazy, grafické listy, kresby, tapisérie (artprotisy) a trojrozmerné artefakty akcentovali technickú i názorovú pestrosť. Táto skutočnosť je podmienená výtvarno-umeleckým profilom vystavujúcich autorov, odlišnými názorovými polohami, ktoré sú podmienené rôznymi vekovými skupinami. Jednotlivé výtvarné názory, obsahové posolstvá i technická realizácia takto vstúpili do vzájomných vzťahov, umožňujúc milovníkovi umenia vytvoriť si obraz o zložitosti problematiky súčasného výtvarného i ľudského snaženia výtvarníkov katedry. Žiada sa pripomenúť, že praktická výtvarná činnosť pedagógov vyučujúcich praktické výtvarné disciplíny je adekvátna vedeckej či odbornej publikačnej činnosti.

Poslaním katedry výtvarnej výchovy je pedagogicko-výchovná činnosť spočívajúca v odovzdávaní najzákladnejších praktických skúseností a zručností, ktoré sú nevyhnutné pre budúcich učiteľov na všetkých stupňoch škôl. Pritom však najtalentovanejším študentom dávajú podnety pre vlastnú tvorivú prácu. Vystavujúci sú si vedomí, že v príprave budúcich výtvarných pedagógov zvlášť dôležité miesto má osobný tvorivý príklad učiteľa, jeho ideové a svetonázorové postoje manifestované výtvarným dielom. A teda aj formou výstavy sa učitelia katedry výtvarnej výchovy podieľajú na formovaní marxisticko-leninského svetonázoru a estetického vedomia svojich zverencov, ale aj širokých más.

Snaha o výtvarný prejav primeraný našej dobe je úlohou náročnou, veľmi zodpovednou, a to nielen na pôde školy, ale i mimo nej, predovšetkým v aktívnej účasti na výtvarnom živote socialistickej prítomnosti. V pedagogickom zbore katedry výtvarnej výchovy sú zastúpení učitelia — výtvarníci, ktorí pracujú v komisiách a orgánoch Zväzu slovenských výtvarných umelcov a Diela, podniku Slovenského fondu výtvarných umení. Pravidelne sa prezentujú na samostatných, ale predovšetkým na kolektívnych výstavách doma a v zahraničí i na súťažných podujatiach organizovaných z príležitosti významných politických a kultúrnych výročí a udalostí prostredníctvom zväzovej organizácie. Mnohých výtvarné diela spolupôsobia s architektonickými jednotkami, dotvárajúc naše životné prostredie. Niektorí vystavujúci sú nielen pegagógmi a výtvarníkmi, ale aj vedeckými pracovníkmi a publicistami. Pokiaľ ide o vedecký rast a publicistickú aktivitu, ako už bolo na inom mieste konštatované, prešovská katedra výtvarnej výchovy zastáva medzi sesterskými katedrami na Slovensku čelné miesto.

PhDr. Michal Tokár

JUBILEUM S KONFERENCIOU

Rok 1979 bol u nás bohatý na školské jubileá. Okrem iných vysokých škôl oslávila v tomto roku svoje jubileum — 25 rokov existencie — aj Pedagogická fakulta v Ústí nad Labem, s ktorou udržuje družobné styky prešovská fakulta našej univerzity. Na oslavách sa z PdF v Prešove zúčastnil zástupca dekanstva doc. PhDr. Fedor K o v á č, CSc., a za ZV ROH jeho tajomník PhDr. Andrej M a c k o.

Súčasťou osláv bola aj vedecká konferencia na tému *Vzťah spisovné češtiny k nespisovným útvarům národního jazyka.* To bola príležitosť pre Katedru slovenského jazyka a literatúry na prešovskej PdF dať vzájomnej družbe s ústianskou Katedrou českého jazyka a literatúry konkrétnu podobu. Členovia oboch katedier využívali aj v minulosti možnosť vymeniť si skúsenosti, a to tak pri stretnutiach v Ústí nad Labem, ako aj v Prešove. Je len samozrejmé, že ani táto príležitosť nezostala nevyužitá. Na uvedenej konferencii predniesol doc. PhDr. Jozef J a c k o, CSc., referát na tému *Prenikanie nespisovných výrazov do spisovnej slovenčiny.* Okrem neho sa z členov KSJL zúčastnil na konferencii a s diskusným príspevkom vystúpil PhDr. František R u š č á k.

Organizátori sa postarali o bohaté zastúpenie predstaviteľov českej jazykovedy na tomto významnom podujatí, podnetnom tak pre lingvistický výskum, ako aj z hľadiska riešenia aktuálnych otázok modernizácie prípravy budúcich učiteľov materinského jazyka.

Tešíme sa na zborník, v ktorom budú publikované príspevky prednesené na uvedenej konferencii, a rovnako sa tešíme na ďalšiu spoluprácu s labskoústianskými pedagógmi, ktorým — trochu oneskorene, ale tým srdečnejšie — blahoželáme k jubileu ich fakulty a prajeme im veľa ďalších úspechov v ich (i našom) úsilí o zefektívnenie prípravy učiteľského dorastu na pedagogických fakultách.

—pt—

J. Jacko, CSc., prednáša na ústianskej konferencii.

ŠPORTOVÉ SÚŤAŽE NA UPJŠ

Telesná výchova na vysokých školách tvorí cieľavedomý účelený systém, ktorý nadväzuje na telovýchovnú činnosť nižších stupňov škôl a je v súlade s cieľmi a úlohami ČSZTV a SZM. Na vysokej škole zabezpečujú telovýchovnú činnosť katedra telesnej výchovy (KTV), vysokoškolská telovýchovná jednota (VŠTJ) a organizácia Socialistického zväzu mládeže (SZM). Katedra telesnej výchovy zabezpečuje povinnú a nepovinnú telesnú výchovu. Výkonnostný šport v súťažiach ČSZTV koordinujú a riadia VSTJ a vrcholový šport strediská vrcholového športu pri ministerstvách školstva (v Prahe a Bratislave). SZM a jeho telovýchovno-branné komisie metodicky riadia a koordinujú telovýchovno-branú činnosť vysokoškolákov. Bez úzkej spolupráce týchto troch zložiek (KTV, VŠTJ a SZM) nebolo by možné docieliť pozitívne výsledky. Ich vzájomná spolupráca a pomoc pri zabezpečovaní úloh je dôležitá a nevyhnutná.

Začiatkom šk. roku 1979/80 podarilo sa KTV realizovať niektoré zámery rozvoja masovej telesnej výchovy študentov univerzity v úzkej spolupráci s FV SZM na jednotlivých fakultách UPJŠ. Rozsah a pravidelnosť súťaží je však obmedzená telovýchovnými objektmi. V zimnom období sú to telocvične a v letnom období rozostavanosť telovýchovných objektov v priestoroch ŠD, kde sa dá využívať len ihrisko na minifutbal. Komisia masovej telesnej výchovy pozostávajúca zo zástupcu KTV odb. asist. Fr. Tomčíka, športových referentov FV SZM UPJŠ s. Gábriša (Prírod. fak.), s. Babčáka (Lekár. fak.), s. Lukča (Práv. fak.), s. Karašinského (Filoz. fak.), s. Finduru (šport. ref. ŠD) a s. Bednára (IRS — ŠD) vypracovala plán športových akcií na škol. rok 1979/80.

Tento plán zahrňuje niekoľko foriem telovýchovno-brannej činnosti:

a) medziročníkové súťaže na jednotlivých fakultách (ŠMVŠ),

b) vysokoškolskú ligu (VŠL),

c) jednorazové telovýchovné podujatia s politicko-výchovným zameraním,

d) internátnu ligu.

Vo všetkých týchto formách sa začala činnosť. Najväčšiu aktivitu doteraz vyvíjajú na Prírodovedeckej fakulte a čiastočne i na Lekárskej fakulte. Naopak, menšiu aktivitu prejavujú zväzáci na Právnickej fakulte.

Bol otvorený už 10. ročník vysokoškolskej ligy vo futbale, volejbale a basketbale. Futbalisti skončili svoju súťaž, keď prvenstvo v skupine „B" získali prírodovedci. Na ďalších miestach skončili medici, právnici a ekonómovia. Vo volejbale sa skončilo I. kolo, a na čele mužov sú študenti LF. V súťaži žien vedie suverénne družstvo PF bez straty setu. Toto družstvo si úspešne počínalo i v minulom ročníku vysokoškolskej ligy, keď vyhralo krajské kolo a zvíťazilo i v celoslovenskom finále. Volejbalistky Prírodovedeckej fakulty ako najlepšie družstvo vysokoškolskej ligy bojovali v dňoch 9.—11. 11. 1979 na celoštátnom finále v Bratislave, kde podľahli Vysokej škole chemicko-technologickej z Prahy. Ich 2. miesto v celoštátnom meradle VŠL je veľkým úspechom i povzbudením v novom súťažnom ročníku. Treba zdôrazniť, že v Bratislave z pôvodnej zostavy nehralo 5 bráčok, ktoré skončili štúdium, resp. hrali inú súťaž. Náležitú pozornosť VŠL venuje i Krajská vysokoškolská rada SZM Východoslovenského kraja v Košiciach. Jej zástupcovia pri otvorení nového ročníka VŠL odmenili vecnými cenami i diplomami víťazné družstvá za šk. rok 1978/79. Vlaňajšiu súťaž vyhodnotil a ceny odovzdal tajomník KV SZM a predseda krajskej vysokoškolskej rady Ing. Juraj Ciberej, CSc.

Tradičnými bývajú jednorazové športové súťaže pri rôznych príležitostiach. Tak tomu bolo i na začiatku tohto šk. roku. Prírodovedci na počesť MDŠ usporiadali cezpoľný beh (16 účastníkov), minifutbal (45 účastníkov), stolný tenis (19 účastníkov) a šach (10 účastníkov). Medici pri tej istej príležitosti usporiadali súťaž v šachu (31 účastníkov) a cezpoľný beh (10 účastníkov).

V rámci 62. výročia VOSR a Mesiaca ČSSP uskutočnili sa dva turnaje: volejbalový turnaj žien a basketbalový turnaj mužov. Volejbalový turnaj žien mal dobrú športovú úroveň a po organizačnej, propagačnej i spoločenskej stránke v značnej miere prevýšil turnaj v basketbale mužov. Vo volejbale súťažili družstvá: Slávia Prešov, DUSE Debrecén, Tesla Liptovský Hrádok, VSŽ Košice a poriadajúci oddiel UPJŠ Košice. Zvíťazilo družstvo VSŽ Košice pred UPJŠ Košice. V basketbale mužov si víťazstvo odniesol družstvo MGF Nyiregyháza pred Právnickou fakultou UPJŠ Košice a Právnickou fakultou UK Bratislava.

Uvedené formy telovýchovno-brannej činnosti na UPJŠ medzi zväzákmi nevyčerpávajú všetky jej možnosti.

Bude na všetkých ZO SZM i FV SZM, aby v plánoch športovo-brannej činnosti v budúcom roku, teda v roku ČSS '80, načrtli do svojich rezerv a obohatili agilitu na všetkých úsekoch svojej činnosti.

Fr. Tomčík, odb. asistent KTV UPJŠ

Právnici o Slovenskom národnom povstaní

Pri príležitosti 35. výročia SNP v dňoch 4. a 5. októbra 1979 Právnická fakulta UPJŠ v spolupráci s Mestským výborom Socialistickej akadémie ČSSR v Košiciach a pod záštitou rektora UPJŠ prof. Ing. M. Barana, CSc., usporiadali vo Veľkej Lomnici teoretický seminár pod názvom **Slovenské národné povstanie — jeho aktuálny význam pre rozvoj vedy o štáte a práve.**

Bezprostredným organizátorom tohto významného a vydareného podujatia bola Katedra teórie a dejín štátu a práva. Seminára sa zúčastnili zástupcovia katedier dejín a teórie štátu a práva zo všetkých právnických fakúlt v republike a vedeckí pracovníci Ústavu štátu a práva SAV v Bratislave.

Po príhovore dekana fakulty doc. JUDr. **J. Suchožu, CSc.**, úvodný referát predniesol prof. JUDr. **J. Dzugas**, CSc. Nasledujúcich 13 koreferátov a diskusných príspevkov popredných právnych historikov a teoretikov štátu a práva zamerali svoju pozornosť predovšetkým na aspekty Slovenského národného povstania v štátoprávnej rovine riešenia národnostnej otázky, internacionálneho charakteru, vytvárania štátnych a správnych orgánov a inštitúcií, štátnej a cirkevnej politiky, základu československej federatívnej štátnosti a revolučným zásahom do majetkových práv.

Okrem spomínaných problémov sa osobitná pozornosť venovala otázke právnej kontinuity SNP a ČSR, upresňovaniu niektorých pojmologických vzťahov teórie štátu. K tejto problematike odzneli polemizujúce, ale pre vedu o štáte a práve nanajvýš potrebné a v mnohých smeroch novátorské názory a závery. Vo svojej vedecky erudovanej a historiograficky podloženej podobe rozhodne prispeli a prispejú k vykrytiu priestoru momentálneho statu quo v danej oblasti, čo napomôže aj zostavenie a vydanie zborníka zo strany organizátorov.

Záver teoretického seminára vyznel do požiadavky opätovných a pre výskum a tvorivú prácu v odbore štátoprávnych dejín podobne užitočných podujatí.

JUDr. Peter Mosný

XVI. PRACOVNÁ KONFERENCIA BOTANICKÝCH ZÁHRAD

Uznesením Rektorátu UPJŠ zo 14. 10. 1978 bol vyslovený súhlas so žiadosťou Poradného zboru MK-ČSR usporiadať XVI. pracovnú konferenciu botanických záhrad ČSSR—1979 na UPJŠ v Košiciach v dňoch 28.—30. 8. 1979. Mimoriadnu starostlivosť organizačnému zaisteniu venoval rektorát UPJŠ, čo sa priaznivo odrazilo v celkovom priebehu konferencie, obsahovo zameranej na tematické expozície v botanických záhradách. Na konferencii bolo zastúpených 45 botanických záhrad, z toho 8 zo zahraničia. Z celkového počtu 118 účastníkov konferencie bolo 14 zo zahraničia (6 z MLR, 6 z PLR, 2 zo ZSSR). Rozhodnutie o konaní XVI. pracovnej konferencie na UPJŠ bolo podmienené predovšetkým tým, že botanická záhrada UPJŠ je v širokom rozsahu zapojená do medzinárodnej spolupráce s ostatnými botanickými záhradami. Pracovnú konferenciu otvoril prof. Ing. Michal Baran, CSc., ktorý aj nad konferenciou prevzal záštitu. Rokovanie ďalej pozdravil prof. dr. András Terpó z Botanickej záhrady z Budapešti. Na konferencii odznelo 13 referátov so zameraním na už uvedenú ústrednú tému. Jedine úvodná prednáška Ing. T. Antoša oboznámila všetkých účastníkov s vývojom a perspektívami Botanickej záhrady UPJŠ v Košiciach. Na druhý deň konferencie sa uskutočnila exkurzia všetkých účastníkov do botanickej záhrady UPJŠ, kde im zamestnanci záhrady pripravili milé prijatie. Potom podľa programu navštívili objekty Záhradníckeho a sadovníckeho podniku v Bernátovciach a Arborétum strednej lesníckej školy na Čemjate. Tretí deň sa uskutočnila botanická exkurzia všetkých účastníkov do chránenej oblasti Vihorlat a do Vinárskych podnikov v Sobranciach a Tibave. Účastníci konferencie s radosťou konštatovali, že XVI. konferencii botanických záhrad v Košiciach sa dostalo takého miesta v tlači a rozhlase, ktoré náležite zdôraznilo jej význam. XVI. pracovná konferencia botanických záhrad v Košiciach priniesla mnoho podnetov pre ďalší rozvoj usporiadania tematických zbierok. Celkove možno hodnotiť jej priebeh a obsahové zameranie pozitívne, čo konštatovali všetci účastníci a v záverečnom vystúpení aj predseda poradného zboru MK-ČSR doc. Ing. Jaroslav Hofman, CSc.

Ing. Tibor J. Antoš,
riaditeľ BZ UPJŠ

Rozvoj telovýchovnej a športovej činnosti na UPJŠ v Košiciach za uplynulých 20 rokov

Telesná výchova na vysokých školách v socialistickej spoločnosti je nevyhnutnou súčasťou celkového života každej vysokej školy. V komunistickej výchove mladej generácie vysokoškolskej mládeže je neoddeliteľnou zložkou, ktorá má zabezpečiť vo všestrannom rozvoji osobnosti každého jedinca telesnú zdatnosť a výkonnosť, pohybové schopnosti a zručnosti a pevné zdravie pre plnenie študijných, pracovných i spoločenských povinností na škole i mimo nej.

Rozvoj telesnej výchovy na Univerzite P. J. Šafárika od jej vzniku v roku 1959 prešiel významnými medzníkmi vývoja našej socialistickej spoločnosti, vývoja nášho československého telovýchovného hnutia, vysokoškolského športu a medzníkmi vývoja našej vysokej školy. Tieto v určitej miere vplývali pozitívne, ale i negatívne na vývoj, výsledky a perspektívy telesnej výchovy na škole a jej fakultách.

Obdobie od zrušenia bývalého Ústavu telesnej výchovy pre vysoké školy v Košiciach v októbri 1952 a zriadenia Katedry telesnej výchovy a telovýchovného lekárstva na Lekárskej fakulte až do vzniku Univerzity P. J. Šafárika v roku 1959 bolo poznamenané značnými počiatočnými organizačnými, kádrovými, finančnými i materiálno-technickými problémami v rozvoji telesnej výchovy študujúcej vysokoškolskej mládeže. Vznik katedier telesnej výchovy na vysokých školách v ČSSR znamenal v roku 1952 veľký krok vpred v ocenení významu telesnej výchovy na vysokých školách stranícky mi a štátnymi orgánmi.

Kabinet telesnej výchovy pri Katedre telesnej výchovy a telovýchovného lekárstva Lekárskej fakulty pracoval v roku 1959 so štyrmi učiteľmi (odb. asistent Štefan Duruttya, Mária Morvárová, Tibor Orosz, František Tomčík), ktorí boli enormne zaťažení úväzkami povinnej telesnej výchovy i ostatnými povinnosťami na katedre. Situácia vo finančnom a materiálnom zabezpečení bola tiež kritická.

V súvislosti s rozvojom telesnej výchovy tohto obdobia nemožno nespomenúť tiež činnosť telovýchovnej jednoty Slávia Medik, založenej v roku 1953 a neskoršie v r. 1955 centralizovanej do spoločnej vysokoškolskej TJ Slávia Košice. V tejto spoločnej telovýchovnej jednote sa podarilo spojeným úsilím vysokoškolských učiteľov povzniesť výkonnostnú úroveň športu na vysokých školách v Košiciach tak, že viac športových oddielov pracovalo na úrovni I. ligy (atletika), resp. II. ligy (volejbal, hádzaná). Prioritné postavenie v tejto spoločnej telovýchovnej vysokoškolskej jednote mala vtedy mladá Vysoká škola technická v Košiciach, čo sa markantne ukázalo neskoršie v r. 1963 pri rozčleňovaní TJ na samostatné TJ pri troch katedrách telesnej výchovy, a to pri VŠT, UPJŠ a VŠV.

Obdobie rozvoja telesnej výchovy na Univerzite P. J. Šafárika v období rokov 1959—1971 je charakterizované intenzívnym hľadaním ciest a možností, riešením mnohých problémov ako rýchlejšie, lepšie a najmä účinnejšie zabezpečiť telesnú výchovu na fakultách UPJŠ z hľadiska politicko-organizátorského, kádrového a materiálno-technického.

Prirodzené počty poslucháčov na Lekárskej fakulte a v školskom roku 1962/63 na novozaloženej Prírodovedeckej fakulte UPJŠ si vyžadovali zlepšiť kádrovú situáciu katedry telesnej výchovy na Lekárskej fakulte. Do roku 1971 sa rozšíril káder učiteľov KTV takmer na štvornásobok stavu v roku 1959. V tejto súvislosti treba spomenúť, že z radov učiteľov KTV predčasne a nečakane odišli dvaja vedúci katedry, a to s. doc. PhDr. Michal Šafranko a PhDr. Oldřich Švehlík.

V roku 1969 sa dočasne odčlenila časť učiteľského zboru a vytvorila sa samostatná katedra na Prírodovedeckej fakulte UPJŠ. V škol. roku 1970/71 vznikla vo zväzku univerzity Právnická fakulta, ktorej telesnú výchovu dostala zabezpečovať katedra telesnej výchovy na Prírodovedeckej fakulte. Povinnosti a starosti sa opäť rozšírili.

Rozvoj telesnej výchovy na UPJŠ v období po roku 1971 zabezpečovala už integrovaná rektorátna katedra telesnej výchovy UPJŠ. Vykročila odhodlane a smelo na cestu koncepčnejšieho, plánovitého a propresívneho rozvoja telesnej výchovy. Za podpory straníckych a školských orgánov dostáva sa telesná výchova ako zložka komunistickej výchovy do vedomia všetkých straníckych, akademických funkcionárov, funkcionárov spoločenských organizácií, najmä Socialistického zväzu mládeže.

Telesná výchova študujúcich na UPJŠ v Košiciach sa počnúc školským rokom 1971/72 unifikuje. V školskom roku 1974/75 sú vydané jednotné učebné osnovy pre telesnú výchovu. Na našej univerzite v Košiciach začíname rozvíjať telesnú výchovu vysokoškolskej mládeže už od 1. ročníka na základe princípov diferenciácie a všestrannosti vo výchovno-vyučovacom a výcvikovom procese.

Katedra telesnej výchovy UPJŠ zabezpečuje veľmi významné zimné a letné telovýchovné sústredenia študujúcich na všetkých fakultách UPJŠ.

Od roku 1953 do roku 1978 sa zúčastnilo zimných telovýchovných sústredení 7207 študujúcich, z toho 4429 z Lekárskej fakulty, 1660 z Prírovodeckej fakulty, 997 z Právnickej fakulty a 121 študujúcich z Katedry odbornej psychológie FF UPJŠ. 5645 študujúcich sa zúčastnilo v čase konania sústredení 1. kola športových majstrovstiev v lyžovaní. Takýto počet študujúcich zvládol základný lyžiarsky výcvik natoľko, že mohol absolvovať bez obáv aj lyžiarsky pretek. To však svedčí aj o kvalitnej práci lyžiarskych učiteľov a vedúcich sústredení v politickovýchovnom programe. To napomáha kvalitné materiálne a objektové zabezpečenie.

Letných telovýchovných sústredení sa zúčastnilo od roku 1953 až do roku 1978 3859 študujúcich, prevažná väčšina poslucháčok. Z celkového počtu bolo 2343 z LF, 672 z PF, 472 z PrF a 81 z KOPs FF.

Osobitne sa treba zmieniť o putovno-turistických sústredeniach, ktoré sú zvlášť zamerané politickovýchovne na jednu z veľmi významných udalostí našich dejín — Slovenské národné povstanie. 30 vybraných poslucháčok náročným pochodom v Nízkych Tatrách absolvuje LTS „Po stopách hrdinov SNP".

Športové majstrovstvá vysokých škôl v SSR a na fakultách UPJŠ nadviazali na tradíciu vysokoškolského športu ešte v roku 1957, a to I. celoslovenskými dňami telesnej výchovy a športu, ktoré boli súčasťou celoštátnych majstrovstiev vysokých škôl. Akademickými majstrami ČSSR boli: MUDr. Monika Kočišová-Kropáčová, CSc., MUDr. Miriam Brtková (3 x v plávaní), MUDr. Jozef Žilinka, MUDr. Ladislav Borodáč (všetci 1 x v ľahkej atletike); akademickými majstrami Slovenska boli MUDr. Miloš Bohuš, MUDr. Baba Hermelyová, MUDr. Eva Kusková, MUDr. Matlaščík, Štefan Sieber a ďalší v atletike. Družstvo hádzanej bolo 2 x akademickým majstrom Slovenska (1965 a 1966).

V období po roku 1967 treba vyzdvihnúť víťazov československých univerziád, ako MUDr. Františka Bodoa, poslucháča LF, v atletike (100 m za 10,6 sek. v r. 1971), Milana Hroudu, poslucháča PF UPJŠ v roku 1975, víťaza ČSU v r. 1975 v Ostrave v troch plaveckých disciplínach, Saláta, poslucháča PrF, člena víťazného vodnopólového družstva SSR na 6. ČSU v Olomouci, MUDr. Synayho z LF, víťaza v zjazde a trojkombinácii na ČSU 1969 a ďalších športovcov, i keď nie víťazov ČSU, ako MUDr. Máriu Nagyovú (3. miesto v skoku do výšky v r. 1975), Ivetu Frievaldskú z PF (2. miesto na 200 m prsia na 6. ČSU).

U víťazov Akademických majstrovstiev SSR treba vyzdvihnúť MUDr. Viliama Lokšu a Kunertovú, víťazov v tenise, MUDr. Petra Hlavaja, víťaza v slalome (1974), družstvo mužov Vsl. kraja, Benického a Gronského, víťazky štvorhry žien v badmintone.

Katedra telesnej výchovy UPJŠ bola poverená MŠ SSR usporiadaním letnej časti III. AM SSR v r. 1976. Zúčastnilo sa ich 670 poslucháčov a poslucháčok z celej SSR a 300 funkcionárov a činovníkov vysokých škôl i iných spoločenských organizácií. Spoločne sa pričinili o ďalšie úspešné napredovanie a zvyšovanie úrovne výkonnostného športu v SSR, ale aj organizácie a riadenia akademických majstrovstiev ako vrcholnej vysokoškolskej súťaže športovcov v SSR.

V posledných piatich rokoch zúčastňuje sa ŠMVŠ podstatne viac študujúcich. V školskom roku 1977/78 sa ŠMVŠ na UPJŠ zúčastnilo v individuálnych športoch vyše 2000 študujúcich a v kolektívnych hrách vyše 1100 študujúcich, spolu 3100 študujúcich.

Telovýchovná jednota Slávia Univerzita, vysokoškolská telovýchovná jednota študujúcich na fakultách UPJŠ v Košiciach, vznikla 16. decembra 1963. Nedávno oslávila 15. výročie svojho trvania. (Porov. článok **15 rokov TJ Slávia Univerzita v Košiciach**, Spravodaj UPJŠ 1979, č. 5—6, s. 14 — pozn. red.)

Pri príležitosti osláv 20. výročia vzniku Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach želáme ďalšie dobré podmienky a úspechy v rozvoji telesnej výchovy a športu všetkým, ktorí sa na nich podieľajú a ktorým leží na srdci pevné zdravie, telesná zdatnosť, odbornosť a svieža sť našej vysokoškolskej mládeže.

Doc. Ondrej Turzák, CSc., vedúci KTV

UNIVERZITA P. J. ŠAFÁRIKA

SPRAVODAJ UNIVERZITY P. J. ŠAFÁRIKA. Vydáva Rektorát UPJŠ Košice, Srobárova 57, telefón 228-08. Predseda redakčnej rady prof. MUDr. Mikuláš FILIP, CSc. Vedúci redaktor PhDr. Július RYBÁK, CSc. Adresa redakcie: Moyzesova 9 040 00 Košice, tel. 243-12 Tlačia Východoslovenské tlačiarne, n. p., Košice, Švermova 47. (Pre vlastnú potrebu.)